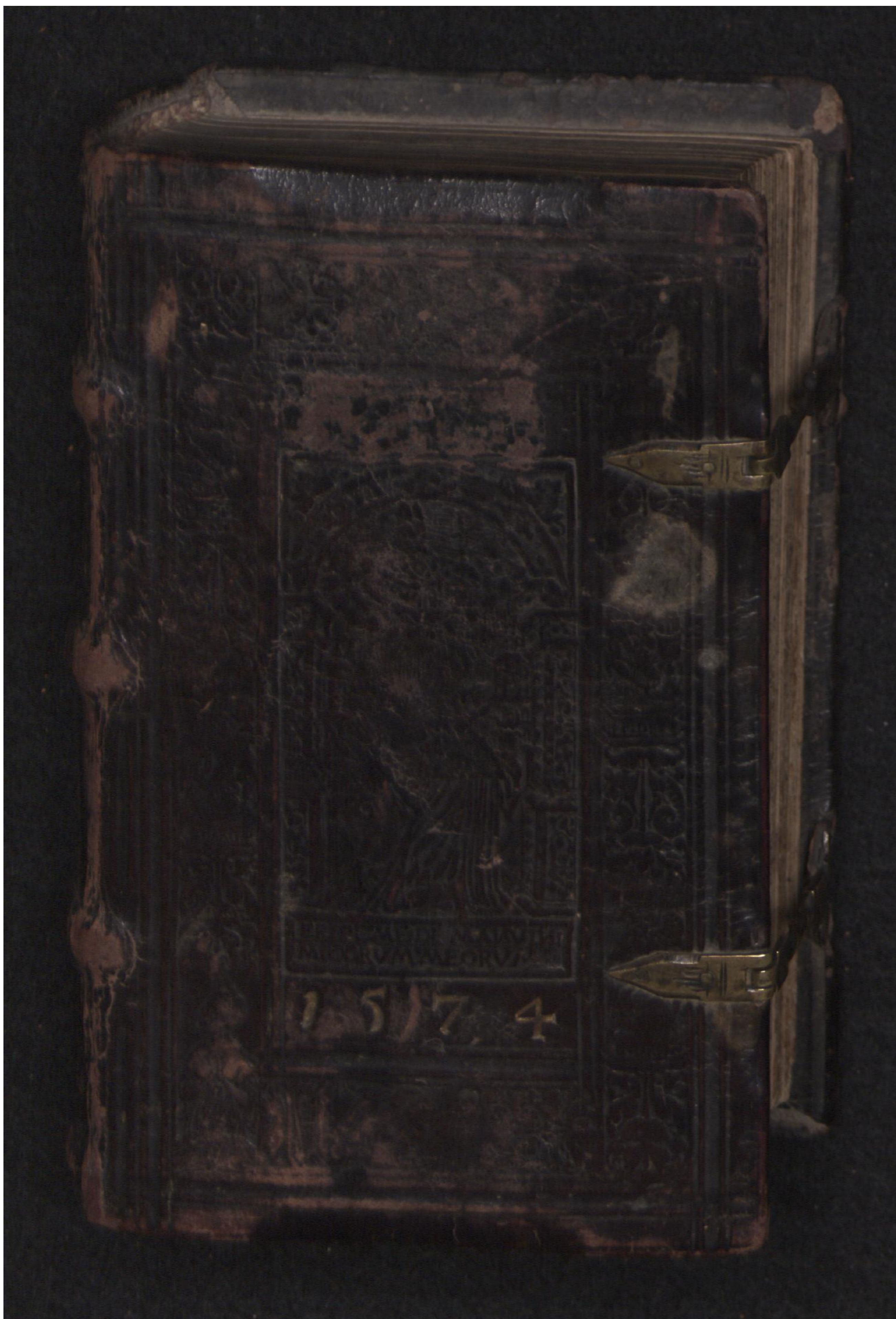

1574

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Konning Dauids Raad / effter huilcke huer bør at holde sig / som vil leffue vden Guds fortørnelse / oc sig selff til Salighed /

Som vaare vdi Erlige Velbyrdige oc salige Her Byrge Trollis Ridders begraffuelse i Predicken faaregiffne

Aff

Niels Hemmingsøn D:

Anno 1571.

EGO · SVM · DOMINVS · OMNIPOTENS

Erlig/velbyrdig oc Gudfryctig frue Magdalene Banner / til Krabbisholm/ salige Jffuer Krabbes efftierleffuerske / sin gunstige Patron oc gode Ven/

Naade/Fred oc trøst/ aff Gud Fader ved Jesum Christum vor Herre/oc den verdige Hellig-Aand/ Amen.

Gunstige Frue Magdalene Banner / Jeg maa det i sandhed bekiende/ at den Sorrig som oss Mennisker paakommer/ aff vore gode Venners dødelige affgang/ er meget større / end at nogen Verdzlig trøst oss den fortage oc rettelig stille kand.

Verdzlig trøst kalder ieg / den som noget Mēniske aff sit eget Hoff-

wuissere end Dødsens time. Dette Ordsprock er først/ vden tuil/ faaregiffuet aff fromme Gudfryctige Menniske/ huor met de baade vilde paaminde sig selff / oc lære andre/ huorlunde wi/ den stund wi ere vdi denne Verden / skulle skicke vore tancker/ oc effter dem vort leffnet. Thi at dissetuende tancker/den første om Dødsens visshed/den anden om Dødens timis wuisshed/faaregiffue vel meget at betencke/huor aff mand vel kand paamindis / huorlunde wi her kunde leffue / at wi huercken frycte Dødsens visshed / icke heller Dødsens timis wuisshed. Saa vil ieg kortelige faaregiffue / huad tancker wi skulle haffue/ baade aff Dødsens visshed/ oc Dødsens timis wuisshed.

Dødsens

DØdsens visshed skal indgiffue oss besynderlige disse fem tanc-ker.

Først skal Dødsens visshed giffue oss at betencke / hueden Dø-den er kommen / Thi Døden er en straff aff Gud / som gaar offuer all Menniskens Slect / vdi huor store / rige / veldige oc stercke Men-nisken ere / Thi her sparis ingen. Hueden er da Døden kommen? Aff Adam oc Eua / vore Forfædre / som icke vilde lyde Guds Bud / som hand gaff dennem vdi Paradis. Huilcken dag i æde aff det Træ da skulle i dø.

Der næst skulle wi paamindis aff Dødsens visshed / at Adams Nature / som kom vnder Døden

for Syndens skyld/ kommer oss saa ved / at wi haffue den samme Nature/ huor faare wi oc ere vndergiffne den samme peen oc straff / som Adam vaar vnder. Gud siger vel hos Propheten: Børnene de skulle icke bære deris Forældris straff. Det er vel sant / saa meget som deris Person vedkommer (huor om GUD taler) men saa meget som Naturen vedkommer/ henge de naturlige feil oc breck som ere vdi Forældrene/gierne ved Børnene. Spitalske Forældre affle spitalske Børn/ huilcke baade aff Forældrenis Spitalskhed oc deris egen som de fødis met/ ere besmittede. Saa ere oc wi som fødis aff Adams syndige oc besmittede Nature/ syndige oc besmittede / baade

aff

aff Adams oc vor egen Synd / huor faare Døden visselige offuer-henger oss.

Fremdelis giffuer oss Dødsens visshed at betencke / Skilsmisse paa Legemens oc Siælens Død. Legemens Død er / naar Siælen skillis fra Legemet / oc Legemet bliffuer til Jord igien / oc vdi Jorden ædis aff Orme / til it tegn oc amindelse / at Menniskén vaar Dieffuelen lydig / som siuntis hannem vdi ormelige / ia talede igiennem Ormens mund. Siælens død er megit grueligere / Thi Siælen forandris icke vdi sin substantz eller verelse / men altid leffuer oc aldrig kand dø / saa at hun bliffuer til intet / Men Siælens død er naar det rette Liff som er Gud / forlader hende oc lader

hende fare vdi mørcke/ pinis oc pla-
gis her vdi Verden met en ond
Samuittighed /oc siden vdi euig-
hed met euig pine / vden mand
behielpis der fra ved Christum.

For det fierde indgiffuer oss
Dødsens visshed/ Aarsage til at
betencke raad/huorlunde mand kand
offueruinde Døden/ saa at hand
icke faar mact offuer Siælen. Der
er ingen Seieruinding offuer Dø-
den/ vden ved Døden. CHRistus
døde/ at du skalt leffue / om du
vilt følge det raad som CHristus
Seieruindere offuer Døden giff-
uer dig. Huad er det raad? Huo
som troer paa Sønnen/ siger Chri-
stus / hand skal icke smage Dø-
den euindelige. Endog dette Lege-
me skal en gang dø/ dog skal icke
deris

deris Siæl dø / som tro paa Sønnen. Thi lige som den første Adam førde oss Døden paa / saa fører CHristus aff Liffuet / dog met dette vilkor / om wi ville tro paa hannem/ oc bliffue stadige vdi Troen / til dette Liffs ende.

For det Femte / skal Dødsens vissħed giffue oss at betencke / det euige Liff som Guds Børn bekomme/ paa den yderste Domme dag for Christi skyld. Huo som troer paa mig / siger CHristus / hand haffuer det euige Liff / her vdi Haabet / oc der vdi eiedom / som hannem aldrig kand foruendis fra.

Disse fem Tancker som nu opregnede ere / vilde de som først gaff dette Ordsprock faare / at wi skulde befatte / naar wi høre at intet

 er visse-

er vissere end Døden / saa at wi oc skicke vort leffnet effter samme tancker.

DEn anden part aff dette Ordsprock er / at intet er wuissere end Dødsens time. Met disse ord vilde de ocsaa giffue oss noget at betencke.

Først skal Dødsens timis wuisshed nedersla i oss det hoffmod / at wi acte oss selff meget oc andre lidet / Thi all vor pral oc stolthed kand Gud nederlegge/naar wi mindst der paa tencke. Naar wi drage vor Aande / da vide wi icke / om wi kunde drage hannem tiere/fordi hand er i Guds haand. Derfor raader Petrus oss / at wi skulle ydmyge oss vnder Guds veldige haand.

Der næst skal Dødsens timis wuisshed paaminde oss om Guds

Fryct/

Fryct / om Retfærdighed / mod Menniſken / om Taalmodighed oc paakaldelſe.

For det tredie ſkal Dødſens tids wuiſſhed paaminde oſſ / at wi giffue oſſ vnder Guds viiſe forſiun/ ſom veed vor tid/oc kalder oſſ her fra/ naar hannem ſiunis gaat at vere.

Kortelige/ Dødſens timis wuiſſhed ſkal paaminde oſſ / at wi ſnarlige ſtaa op aff Synden / oc icke forhale tid effter tid / at giøre penitentze / ſom mange giøre / ſig ſelff til liden baade. Saa at wi altid ſtride en god ſtrid/ effter S: Pouels raad/ oc beholde Troen oc en god Samuittighed.

Den ſom ſaa bruger dette Ordſprock : Intet er viſſere end Døden / oc intet er wuiſſere end

Dødſens

a6

Dødsens time/hand bruger det ret/
Gud til ære oc sig selff til glæde.
Fordi wi vide / at Dødsens ende
er det euige Liffs begyndelse / vdi
alle dennem som tro oc beuise Gud
Lydactighed aff Troen.

Dette Ordsprock / min from-
me Fru Ollegaard/ haffuer ieg faa-
regiffuet oc forklaret / paa det at
i der met skulle husuale eder / vdi
eders fromme Hosbondis / Erlige
Velbyrdige oc salige Christoffer
Huitfelds/oc eders kiere Børns Er-
lige oc Velbyrdige Otte Huitfelds/
Erlige / Velbyrdige Frue Kistine
Huitfelds/som vaar Erlige velbyr-
dige oc Gudfryctige Laue Becks
Husfrue/ oc Erlige oc Velbyrdige
Jomfru Inger Huitfelds / Dissli-
geste eders kiere Brødris Erlige/

Velbyrdi-

Velbyrdige oc salige Her Herloff Trollis / Erlige velbyrdige Niels Trollis oc nu besynderlige vdi denne eders kiære Broders/ Her Byrge Trollis affgang / huilcke som haffue saa leffuet vdi denne Verden / at wi forhaabe dennem met Guds Søn at haffue glæde i Himmerigs Rige / Huor wi dennem skulle see/ prisendis Gud met dennem vdi all euighed. Thi paa Fructen haffue wi at døme om dennem/ De fryctede Gud / de ærede deris Konge / de vaare deris Fæderne Rige hulde oc tro / beuiste sig Christelige oc vel mod huer mand / som er den Christelige Troes rette art oc fruct/ huor aff Guds Børn kunde velkiendis oc atskillis fra Dieffuelens Børn.

Saa

Saa haffuer ieg ocsaa / min fromme Fru Ølegaard/ ladet vdgaa paa Prenten / den Predicken som ieg haffde vdi Herluffsholm vdi eders fromme salige Broders / Her Byrge Trollis begraffuelse/ paa det at i oc andre hans Slect oc venner/ kunde haffue husualelse/ naar i læse hans leffnet / som her kortelige bescriffuis / oc andre ocsaa kunde haffue gode Exempel at efterfølge. Der hoss haffuer ieg oc forklaret fem Konning Dauids raad/ som hand giffuer Guds børn som ville leffue her vdi Verden Christelige / oc siden her fra fare met glæde oc en god Samuittighed.

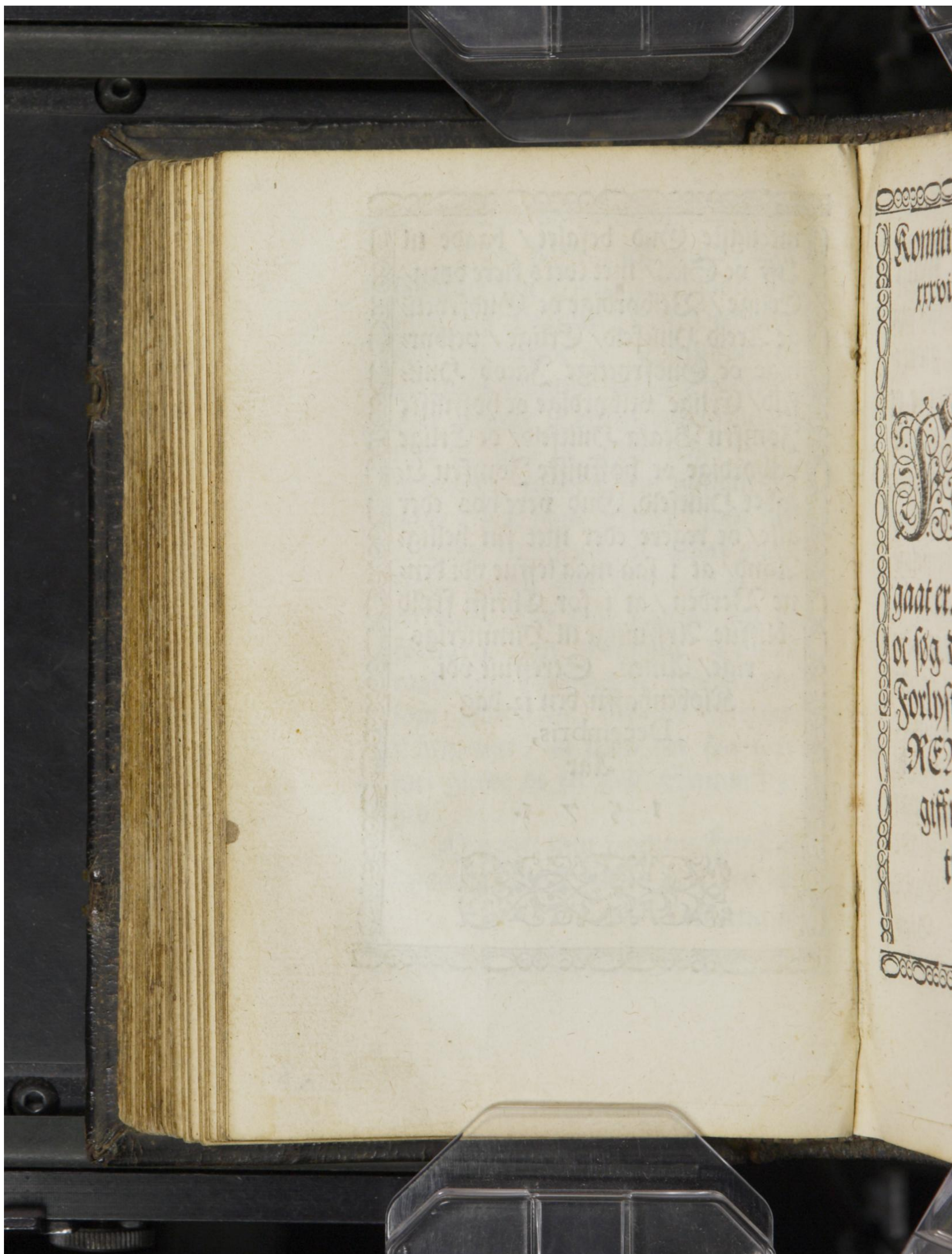
Her met min fromme Fru Øllegaard/ vil ieg haffue eder den almectigste

mectigſte Gud befalet / baade til Liff oc Siæl / met eders kiere børn / Erlige / Velbyrdige oc Gudfryctige Areld Huitfeld / Erlige / velbyrdige oc Gudfryctige Jacob Huitfeld / Erlige velbyrdige oc høffuiſke Jomfru Beata Huitfeld / oc Erlige velbyrdige oc høffuiſke Jomfru Lizabet Huitfeld. Gud vere hos eder alle / oc regere eder met ſin hellig Aand / at i ſaa maa leffue vdi denne Verden / at i for Chriſti ſkyld bliffue Arffuinge til Himmerigs rige / Amen. Screffuit vdi Kiøbenhaffn / den 13. dag Decembris,

Aar

1 5 7 1.

Konning David vdi den xxxvij Psalme / scriff-
uer saa.

Forlad dig paa HERREN / oc giør det som gaat er. Bo paa Jorden oc søg din føde met tro. Forlyste dig vdi HER-
REN / oc hand skal giffue dig dit Hier
tis begering.

MIne frõme Christne/ som haffue giort e-der vmage oc reiset hid/ til at ære salige Her Byrge Trollis Begraffuelse/ met eders næruerelse/ i haffue beuist baade eders Christelige Tro/ oc brøderlige kierlighed.

Eders Christelige Tro haffue i beuist om vore legems opstandelse/ som er/ at alle de som soffue hen vdi Troen til Jesum Christum/ skulle paa Domme dag opstaa til glæde oc Herlighed/ saa at Guds Børns

Børns legeme som her leggis neder / oc bliffue vdi Jorden forraadnede / ia bliffue til jord igien / skulle opstaa oc bliffue ligeformede met vor HERris Jesu Christi ærefulde Legeme / ved den mact som Jesus Christus kand sig alting vndergiffue / Phil: 3.

Disligest haffue i beuist eders brøderlige Kierlighed / baade mod den som er nu hensoffuet vdi HERREN / oc mod hans Slect oc byrd som igien leffuer. Hannem som her vdi dag begraffuis skal / haffue i beuist den sidste Kierligheds

gierning i hannem beuise kun-
de/ her effter foruentendis/ at
i skulle see hannem glade paa
Domme dag/ oc siden vdi
all Euighed. Hans slect oc
Byrd haffue i ocsaa beteet
eders gode Hierte/dem at trø-
ste oc husuale vdi denne deris
slectis begraffuelse/ Gud giff-
ue eder alle oc huer / trøst oc
husualelse vdi all modgang/
Amen.

Effterdi mine fromme
Christne / at mand vdi saa-
danne fromme Christnes be-
graffuelse / pleier at tale noget
om den døde / oc der hos faa-
re giffue

re giffue nogen trøstelig Lær-
dom/ for dem som igen leffue/
at de der met kunde berede sig
til en salig affsked fra denne
Verden/ vil ieg oc sam̄e Chri-
stelige vis efterfølge / oc der
met dele denne Predicken vdi
tuende parte.

Den første skal vere om
denne salige Mands / Her
Byrge Trollis leffnet oc aff-
gang.

Den anden om de faa ord
som ieg faare gaff / aff Kon-
ning Dauids xxxvij Psalme.

Om den første part.

DEnne salige Mand Erlige oc Velbyrdige / Her Byrge Trolle / Ridder / som haffuer fremdraget sit Leffnet met Gud oc ære i denne Verden / ved tu oc halffierdesinds tiue Aar / vaar født aff Erlige velbyrdige oc Gudfryctige Forældre / Her Jacob Trolle til Lillø / Ridder / oc Erlige oc velbyrdige Frue Kistine Skaue.

Bleff salige Her Byrge Trolle først vdi sin Barndom sæt til Skole i Roskilde / huor hand

hand lærde at scriffue oc læse
danske/ effter hans Forældris
raad oc begering / oc siden
bleff hand øffuet i tyske sprock
at læse oc scriffue/ Huor aff
hand sin gantske Liffs tid haff
de stort gaffn/ lærdom oc trøst
saa at hand læsde den hellige
Bibelske Scrifft/ oc verdslige
Historier / huor vdaff hand
vaar kommen til stor forstand
baade om sin Saligheds sag/
oc om verdslig handel/ Saa
at hand kunde viselige faare-
giffue baade Lærdom oc Ex-
empel/ i Raad oc vden Raad
naar behoff giordis. Thi der

faare læs mand baade hellige Historier oc hedenske Bøger/ at mand der aff kand komme i forfaring om Verdens løb/ oc døme om det som tilstunder vdi fremtiden/ aff det som vdi fordum tid skeet er/ fordi Verden er sig vel altid lig/ saa at mand kand det ene aff det andet gætze.

Der effter bleff salige Her Byrge Trolle forskicket aff sine fromme Forældre/ hen til Lanto holsten/ til salige Kong Frederick/ som den tid vaar Hertug vdi Holsten/ oc tiente hānemen tid lang for en smaa Dreng/

Dreng/ paa det at hand kun-
de høre/see oc lære vdi saadan
tieniste / det som hannem vdi
fremtiden kunde komme til go-
de vdi sit Fæderne Rige.

Effter at salige Hertug
Frederick vaar bleffuen Konge
i Danmarck/ kom Her Byr-
ge atter vdi hans tieniste/ oc
tiente hannem for en Hoffsin-
der met tuct/ tro/ oc ære / saa
at huer mand maatte vel lide
hannem / for høffuisk omgen-
gelse / stadighed / ædruhed /
kyskhed oc enfoldighed vdi klæ-
der oc dract / oc meente at det
vaar bedre at gaa i sin frõme

Faders fodspor / end met den rasende Verden forføris til wlempe oc daglig foruandling paa alting.

Vdi den oprøriske handel vdi Danmarck / effter salige Kong Fredericks død / vaar hand sit Fæderne Rige huld oc tro / som en dansker adels Mand / oc tiente for en Ritmester vnder salige Her Tyge Krabbe paa Rigens vegne / der de oprøriske bleffue nederlagde vdi Skaane.

Effter at salige Kong Christian vaar hyldet oc kronet til Konning vdi Danmarck oc Norge/

Norge / tiente oc salige Her Byrge Trolle hānem met tro oc ære / saa at hand bleff aff hannem tagen ind vdi Danmarckis Raads raad. Vdi middeler tid gaff hand sig vdi Ecteskab/ oc fick sig til Hussfrue/saligeFrue Pernille Gøe Erlige oc velbyrdige Her Mogens Gøes Daatter : Der de haffde leffuet sammen vdi tretten Aar/ døde hun vden Liffs arffuinge / Oc der effter leffuede hand kyskelige vden Ecteskab.

Huorlunde at salige Her Byrge Trolle haffuer der effter leff-

ter leffuet til sin dødedag/ vil
ieg paa det kortiste faaregiffue
vnder visse puncter / paa det
at de som igen leffue kunde diss
bedre vide huorlunde de kunde
bruge hans Exempel / sig til
vnderuisning oc Lærdom / Oc
vil ieg antegne/ først huorlun-
de hand haffuer beuist sig vdi
den Christne Kircke. Der næst
huorlunde hand haffuer skic-
ket sig vdi verdslig omgengelse
met menige Mand. For det
tredie / huor viiselige oc Gud-
fryctelige hand taag sit Kald
vare/ som hand vaar tilskicket.
For det sidste/ huordan hans
affsked vaar fra dēne Verden.

I.

Huorlunde at salige her Byr ge Trolle haffuer beuist sig vdi den Christne Kircke/ kand mand mercke paa Fructen/ som Jesus haffuer befalet oss at døme aff. Paa deris fruct (siger hand) skulle i kiende dem Gud hand seer ind vdi roden/ oc paa marren paa Træet/ men Menniskken dømer Træet aff fructen/ Er Fructen god/ saa dømer mand Træet at vere gaat/ oc tuert imod/er fructen ond oc ful/ da kand icke Træet vere andet end ont.

Den første Fruct wi haffue her

ue her at acte / det er at salige
Her Byrge Trolle gierne met
største flit læsde / hørde oc be-
tenckte Guds Ord/vaar gier-
ne vdi Predicken / talede viise-
lige oc Gudfryctelige om det
hellige Euangelio / giorde sin
Bøn vdi den Christne Kircke
met andre / gierne brugte vor
HErris Jesu Christi Testa-
mentis Sacramente / oc op-
bygde mange til Gudfryctig-
hed met sit gode Exempel.

Der næst for hand viste
vel/at det hellige Predicke em-
bede kand icke bliffue ved/vden
Vngdōmen holdis til Lærdom
beuiste

beuiste hand sig icke allerenifte
mod Guds Ords tienere/met
mange velgierningers mang-
foldelige beuisning / men oc
hialp fattige Studenter/ som
baade vden Riget oc i Riget
studerede/Oc paa det at skole-
børn kunde diss bedre forsiu-
nis / haffuer hand giffuit til
Roskilde Skole tusinde daler/ 1000.
Til Herluffsholms fri Skole
tusinde daler/ til Vœ skole vdi 1000.
Skaane tu hundrede daler/oc 200.
til Nestued skole hundrede da- 100.
ler/at mand aff disse penninge
skal tage rente til fattige skole-
børns vnderholdning.

Haffuer

Haffuer ſalige Her Byr-
ge Trolle icke heller forglemt
de arme vdi Kiøffſteder oc be-
ſynderlige vdi Kiøbenhaffn /
ſom de armis Forſtandere kun
de bære vidne om. Hand kom
ingen gang til Kiøbenhaffn/
at hand ey gaff noget / ſtun-
dem pēninge/vndertiden malt
fleſk/ fiſk/ oc andet huad Gud
gaff hannem i ſinde/ til at de-
le iblant de Huſarme.

Beuiſte hand ocſaa arme
oc ſiuge Menniſke vdi Hoſpi-
taller mange velgierninger /
icke aleniſte til deris føde/ men
ocſaa til deris bolige / at de
kunde

kunde bo diss bedre/ huor om det ny Hus vden for Kiøbenhafn/ som hand lod bygge til de Arme oc siuge der ligge/ bær vidnesbyrd. Naar hand saa noget armt oc siugt Menniske/ da tenckte hand paa Lazarus / som vnder den reffne kaabe oc vederstyggelige legeme haffde den ypperlige giest/ det er Gud/ boendis i sit hierte/huilken som paa sin tid skal herligt giøre det Legeme/ som her vaar saa vederstyggeligt.

Aff disse Fructer kunde wi oc skulle døme om salige Her Byrge Trolle/ huordan hand

vaar vdi den Christne Kircke. Huor aff wi met vor Trois øyen kunde see hannem at vere it Guds barn/ oc Jesu Christi lem/ oc arffuing til det euige Liff / som Jhesus haffuer hannem fortient.

II.

Huorlunde hand haffuer skicket sig vdi verdslig omgengelse met Menige mand / endog det er at betencke/ aff det som sagt er/ er det dog vert at ansee vdi besynderlighed. Salige Her Byrge viste vel at der høre fire Dyder til en ret from oc erlig omgengelse met Menige mand/

ge mand/ huor aff der er baa-
de yndest hos Menniſken at
bekõme / den ſtund mand leff-
uer/ oc it gaat rycte oc ord eff-
ter ſin død oc affgang aff den-
ne Verden at foruente. Diſſe
fire Dyder hede Iuſtitia, Ret-
færdighed : Grauitas, Stadig-
hed : Comitas, Beleffuenhed :
Beneficentia, Velgierningers
beuiſning. Met diſſe fire Dy-
der vaar ſalige Her Byrge
Trolle beprydet.

Vdi Handel vaar hand
retfærdig/ſaa at hand icke met
vaald/ liſt eller ſuig drog no-
gen til ſig / men meget heller

leed hand wret/ end hand vil-
de giøre wret. Thi hand viste
vel/ at den er verre faren som
giør wret / end den som lider
wret/ Fordi den som lider w-
ret / hand haffuer trøst aff
Gud/ men den som giør wret
haffuer straff aff Gud at for-
uente. Hand betenckte vel oc
viiselige at Retfærdighed er en
deylig ting/ Gud oc Menni-
sken behagelig / men wretfær-
dighed er en vederstyggelig
ting faar Gud oc Menni-
sken/ oc er Dieffuelen Guds
Fiende saare behagelig.

Vaar hand ocsaa Grauis,
stadig

stadig/aluerlig oc oprictig som en Mand/ hannem fulde ingen løse lader / men vdi gang stick/ klæder/ ord/ facter oc all omgengelse vaar fast oc erlig/ saa at de som hannem saae oc omgicks met hannem / ærede hannem/oc hulde hannem for den hand vaar/ det er from oc erlig i alle maade.

Disligeste efftherdi at ingen ting vender Menniskens hierte snarere til kierlighed oc elskelighed mod nogen end Beleffuenhed / vaar hand kierlig / mild oc lystig vdi daglig omgengelse. Hand offuerfusede

ingen met hastige ord/ oc ingen forfærdede hand met stor oc haard trusel/ men den fattige saa vel som den rige talede hand venlige til / icke anseendis sit høie Kald oc Adeldom/ men actede sig it Menniske / som Menniskelige skulde omgaa met andre.

Om hans velgierningers beuisning mod mange / som hannem nu efftersølger / bær besynderlige vitnesbyrd fattige Borgere oc Bønder. Hand laante tit penninge bort oc fick intet igen/ oc huor som hand kunde met Low oc Ræt forderffue

derffue

derffue sine gieldere / sparde hand dem oc haffde metynck offuer dem/ som mig end vit-terligt er mange steder. Sine Bønder vaar hād megit from imod / Hand hialp dem met Sædekorn/ De som icke kunde betale deris Landgilde for ar-mod lod hand dog indscriffue/ men om de forbedrede sig / tog hand betalning effter haan-den/ som de kunde bekomme oc bliffue ved/ men dog affslætte hand dennem aff Bogen/ som armod fick offuerhaand offuer oc end der til hialp hand man-ge/at de kōme til biering igen.

Saadan en omgengelse met menige Mand i Retfær=dighed / Stadighed / Beleff=uenhed oc velgierningers beuis=ning/ maa vel kaldis Troens fruct/ oc vitnesbyrd om en god Samuittighed / som aldrig kand vere borte fra en liffac=tig Tro/ oc en ret Guds fryct. Ja ligeruis som denne salige Mands Tro lod sig see vdi den Christne Kircke/ met sine tilbørlige fructer/ saa haffuer hun oc ladet sig see hos meni=ge mand/ vdi de Dyder som der haffue sin brug/ til Guds ære oc Menigheds gaffn oc bistand.

Huor

III.

Huor viiselige oc Gudfryctelige salige her Byrge Trolle som oc en aff Danmarckis Rigis Raad/tog sit Kald vare/ det bekiende vel alle de som baade vaare i raad met hannem/ oc de hues sager som bleffue dømde aff hannem. Her vdi skickede hand sig vdi alle maade effter den Regel/ som staar i den anden Mosi Bogs attende Cap. Skicke Dõmere aff dem/ viise Mend oc Gudfryctige/ i huilcke der ere Sandhed/

hed/ oc de som hade Gerighed. Dēne Regel begrundis paa det som staar i Krønickens anden Bog/ som er/ at Dommen hører icke Menni-sken til/ men Menni-sken tilskickis aff Gud/ til at døme Guds dom.

Der faare bør en Dommere/ som icke vil falde vnder Guds haand/ at haffue disse fire vilkor/ som ieg opregnede aff Mose/ som er/ at hand er vijs/ Gudfryctig/ Sandru/ oc vden all Gerighed. Naar disse fire Dyder regere en Dōmere/

mere / da forgriber hand sig icke / huercken imod Gud eller sin Næste.

Viisdom regerer Dommeren / at hand kand giøre skilssmisse imellem Ræt oc wræt / Huilcken viisdom er at bekomme aff Guds Ord / aff forstand i Low oc Ræt / aff lang forfaring oc brug / oc aff en ydmyg Bøn til Gud.

Guds Fryct holder en Dommere tilbage / at hand icke følger sine Affecter vdi Ræt oc Dom / at hand icke anseer nogen Persone / men sagens leilighed / at hand icke

acter

acter sig at maa døme huor-
ledis hand vil. Denne Guds
fryct setter en from Dommere
imod all fryct oc fare / som en
kand komme vdi hos Verden/
for retfærdig Doms skyld.

Sandhed vdi en Domme
re acter Louen i sin rette vilie
oc endelige mening / oc derfor
tit oc offte bøier Louen til sa-
gen/ oc icke dømer effter Lou-
ens bogstaffue / men stundem
effter Louens endelige vilie dø-
mer paa Sagen. Louen for-
maler vel/ at den som en an-
den ihielslar/ skal oc ihielslaes.
Men her komme nu trende
faare

faare/ som haffue huer slaget
en Mand ihiel / Den første
haffuer hemelige myrd sin Næ
ste/ Den anden haffuer oben-
bare sin wuẽ ihielslaget/ Den
tredie haffuer wforuarendis
oc imod sin vilie dræbt en an-
den. Nu lyder Louen ens om
disse tre/ men Sandhed straf-
fer den første met steile oc hiul
Den sidste sparer Louen/ Den
middelste dømis effter Louens
bogstaff / oc som Louens ord
lyde. Thi dømde hand den sid-
ste met steile oc hiul/ da gior-
de hand imod Louens vilie/ oc
bøiede sagen til Louen/ oc icke

Louen

Louen til ſagen. Dēne Sand-
hed vdi Dom forkrenckis tit/
huor hun icke regeris aff viiſ-
dom oc Guds fryct.

Skal oc en Dommere fly
Gerighed oc ſkenck/ thi huor
gaffuer oc mude haffue rom/
der maa Low oc Ræt vnder-
gaa / oc den Retfærdige maa
lide. Ja der er ingen ting ſom
ſaa forblinder en Dommere
ſom Gerighed/ thi den ſom er
gerig / hand haffuer Low oc
Ræt fal for penninge oc gaff-
uer. En viis Mand ſiger: Yn-
deſt oc Had foruende Low oc
Ræt.

Her

Her kand ieg met rette/som ieg aff mange hørt haffuer/ oc en part ocsaa forfaret/giffue denne salige Mand dette vidnesbyrd i sit kald / at hand haffuer verit en vijs / Gudfryctig / Sandru oc wgerig Dommere / som andre maatte vel sette sig for øyen til it Exempel.

IIII.

For det siste/ huorlunde hand affskedis fra denne Verden Gudfryctige / oc vdi JHesu CHristi Naffns paakaldelse/ haffuer den fromme oc lærde Mand Her Rasmus / som

vaar

vaar hans Sognepreſt mig
fortalt. Hand inderlige paa-
kaldede Gud/ bekiende Jeſum
CHriſtum at vere ſin eniſte
Saliggiørere / ſtadelige for-
lod ſig paa hans løffte ſom ly-
der: Huo ſom troer paa mig/
ſkal icke forfaris / men haffue
det euige Liff. Oc iblant an-
den tale/ begerede hand at be-
graffuis/ hos ſin ſalige Bro-
der/ Her Herloff Trolle / ſom
hand haffde meget kier / den
ſtund de leffuede ſammen. Oc
ſom hand nu alting haffde vii-
ſelige oc Chriſtelige beſtillet /
ſoff hand hen vdi HERREN/
Huilcken

Huilcken wi skulle met Guds hielp see glade / paa den yderste Domme dag. Dette maa vere sagt om den første part.

Om den anden part.

NV ville wi see den Text som ieg faaregaff / aff Dauids 37. Psalme / vdi huilcken Dauid som en Guds Prophete / giffuer Guds børn oc sine vndersaatte raad / huorlunde de kunde deris liffs tid vdi denne Verden igiennem gaa / vden Guds fortørnelse / oc sig selff til Salighed / Oc der hos setter hand trøst oc

 husualel-

husualelse / at all denne Ver-
dens modgang skal faa en god
ende / saa at Guds børn paa
det sidste skulle bekomme all de-
ris hiertis begering / som kand
komme Gud til ære / oc dem
til Salighed.

Men paa det at wi kunde
diss bedre forstaa oc vende oss
til gode / disse Konning Da-
uids raad skulle wi acte / huad
Aarsage hannem gaffs til at
giffue disse raad / oc for huad
endelig sag hand det giorde.

Aarsagen som Dauid haff-
de til at giffue disse raad / vaar
denne. Dauid som vaar en
Konning

Konning vdi Jødeland/ til at beskytte oc beskerme sit Rige oc Guds folck/ som Gud haffde vdualt for alle andre Mēniske paa Jorden/ huilcke hand oc haffde giffuet sit Ord/oc ordineret verdslig politie oc Kircke regiment/ met offer/Ceremonier oc atskillige statuter. Der hand saa hen til de omliggende Land (som hād klarlige giffuer tilkiende i den 73. Psalme) oc actede huorlunde hans Naboer paa alle sider/Konger oc andre/vaare mange/ veldige/ mectige / rige/ oc viise / boendis i høye oc deilige pallatzer.

Ja kortelige at sige/ de haffde alt det deris hierte begerede / oc tit oc offte haffde offuerhaand / offuer Guds Folck. Men der hand saa hen til Guds folck som vaar vdi Jødeland/ saa hand at de vaare faa at regne imod den store Verden/ de vaare arme/fattige foractede Mēniske/ oc siuntis aldelis at vere forladne aff Gud. Der Dauid saa disse swlige vilkor paa de swgudelige Hedninger/ oc paa Guds vdualde folck/da begynte hans føder (som hand bekiender vdi den 73. Psalme) at skrente/saa

at

at hand vaar nær kommen paa fald. Men vdi denne fri-
stelse fick hand bistand / aff Guds heffn / som offuerhen-
ger de vgudelige/oc aff Guds foriettelse/ som hand haffuer giort sit Folck. Hand saa til de vgudeligis endeligt / som er sørgeligt oc iammerligt/ hand saa til de frommis tilkõmende glæde oc Salighed. Disse lig-
nede hand imod huer andre/ oc befant bedre at vere/ at lide timelig Modgang / met euig glædis forhaabning / end at vere timelige glad/rig oc lystig huilcken glæde / rigdom oc lyst

 skal

ſkal paa det ſidſte fortagis
met euig ſorge / armod oc w-
ſelhed.

Den endelige ſag huor faa-
re Dauid gaff diſſe raad /
vaar at hand der met vilde
opholde Guds folck / at de icke
ſkulde forargis / naar de ſee
hen til de wgudelige Menni-
ſkis rigdom / glæde oc lyſt / oc
ſetter ſig ſelff til it Exempel /
bekiender ſin friſtelſe / giffuer
tilkiende huorlunde hand den
offueruant / oc giffuer nu an-
dre de ſamme raad / ſom hand
vaar hiolpen met / oc fick off-
uerhaand i ſin friſtelſe.

Den

Den samme Aarsage haff-
uer ieg til at giffue disse Kong
Dauids raad faare / oc den
samme endelige sag / Gud giff-
ue at det kommer til Guds
ære.

Lige som Dauid saa den
wgudelige Verden staa i blom-
ster / oc Guds folck vere nær
vndertryct / saa see wi oc paa
dēne dag. See wi hen til Tyre-
keriet / da finde wi dem at vere
mange store veldige / oc haffue
indtaget den fineste part aff
Verden / oc daglige dags faa
frēgang i huad de tage sig for.
See wi hen til Paffuedømet /

det er til Antichristens Rige/
da høre wi dem berømmis aff
viisdom/ velde/ rigdom oc vel-
lyst. See wi til Ryßer/Tatter
oc andre Hedenske Land / da
finde wi dem alle at vere mec-
tige/rige/ lystige/oc haffue alt
deris hiertis begering. Men
tuert imod/naar wi grãdgibe-
lige giffue act paa Guds folck
da siunis de icke en ske fuld
imod det gantske Haff/ oc vdi
den samme lille hoff findis man-
ge vnder Christi Naffn / som
leffue slemmere end mange w-
gudelige Hedninger/ som icke
kiende Gud / findis oc mange
Suermere

Suermere/partieſke/oprørſke oc megen wenighed/ Ja meget støre end i de Land/ ſom Euangelium icke predickis. Huo er her ſaa faſt vdi ſin Tro/ at hand ey forargis / naar hand ſeer denne atſkillighed/imellem de wgudelige oc dem ſom kaldis Guds folck/ oc berømme ſig aff Jeſu Chriſti Euangelio vden mand her met Dauid indgaar i Guds hellige ſted/ oc lader ſig der lære om beggis deris endeligt/ det er de wgudeligis/ oc deris ſom ret frycte Gud/ oc ſette den euige ſorge imod den timelige glæde / oc

 den

den euige glæde imod den ti-
melige sorge/ oc betencker her
hos/ Guds vise raad/ som vil
sine at vere her vndergiffuen
Kaarsset/ paa det deris hierte
oc attraa skal mere optendis/
til at begere det euige gode/
som Gud haffuer loffuit oss
vdi Jesu Christo.

Saa er oc denne den en-
delige sag/ huor faare ieg vdi
denne Predicken/ vilde frem-
sette disse Kong Dauids raad
at ieg der met kand bestyrcke oss
imod saadan forargelse/ oc at
wi kunde bliffue hart ved vor
Tro/ oc forhaabe/ at der skal
komme

komme en god ende paa all denne Verdens ælendighed. Lader oss derfor komme ihu Christi ord: Salige ere i naar i lide forfølgelse. Item salig er den som bliffuer varactig indtil enden.

Efferdi at wi vide nu Aarsagen til disse Dauids raad / oc for huad endelig sag hand dem haffuer faaregiffuet / ville wi dem offuerueie / det ene effter det andet. Oc indeholde de ord som ieg oplæste / tuende stycker.

Det første / Fem raad / effter huilcke Guds Børn bør at leffue.

Det

Det andet/ Trøst oc husualelse vdi denne Verdens modgang.

Det Første.

Dauids raad som hand her faaregiffuer / ere fem.

j. Forlad dig paa HERREN.

2. Giør det som gaat er

3. Bo paa Jorden.

4. Søg din Føde met tro.

5. Forlyste dig i HERREN.

Forlad

Forlad dig paa HErren.

DEtte er det første raad/ som Dauid giffuer Guds Børn / som ere vdi denne Verden bestedt met megen kummer oc gienuordighed Oc effterdi at mand kalder gierne det raad det beste / som affuender størst skade / oc tiluender det som best er / maa mand vel kalde dette Dauids raad det beste. Thi huo som følger dette raad/ oc giør der effter/fra hannem vendis den største skade/ som Mennisken

kand paa komme vdi denne Verden / fordi hand fries fra Synden / hand vndgaar Guds vrede / hand løsis fra Dieffuelens Fengsel / oc be- fries fra den euige Død. Huo som icke acter det for en stor velgierning at befries fra saa- dan iemmerlig skade / hand er plat blind oc foruden all for- stand. Ja hand icke aleniste be- fries fra saadan skade / som eff- terfølger dette Dauids raad / men ocsaa bekommer der met vsigelige oc dyrebare ting / som er Retfærdighed / Guds yn- dest oc venskab / Seieruinding

offuer

offuer Dieffuelen/ oc det euige liff oc salighed. Saa at hand skal traadse mod all Verden/ Synd/ giëuordighed/ Døden oc Helffuede oc sige: Du Død huor er nu din brodt? du Helffuede/ huor er din seieruinding?

Ja saa maa dette vel sigis at vere it viist oc it gaat raad/ oc er vel tack verd/ den som saadant raad vdgiffuer.

Men efftterdi dette raad haffuer saa meget paa sig / oc er saa nyttigt / at den som det efftterfølger er salig / som Dauid siger i den anden Psalme. Salige ere de som forlade sig paa HERREN / er det

fornøden / at wi det flitelige offuerucie / paa det wi det rettelige forstaa kunde / oc det begrunde vdi vore hierter / at wi det aldrig forgette eller forskyde.

Der faare skulle wi først mercke / at naar den hellige Scrifft raader oss / at wi skulle forlade oss paa HERREN / da skulle wi see hen til Guds løffte oc foriettelse. Thi Guds løffte eller tilsagen oc Menniskens Tro skulle suare huer andre / saa at løfftet gaar for / oc Menniskens Tro strax angriber løfftet / Fordi Guds for-

iettelse

iettelse er den Regel oc maade
effter huilcken Menniskens
Tro skal regeris oc skickis. He-
denske folck haffde vel mange
deilige Sententzer om Gud/
Ja vel ocsaa sagde/ at Men-
nisket skulde forlade sig paa
Gud/ men dem feilde det som
Troen skulde byggis paa/ det
vaar Guds mundelige tilsagn
oc løffte. Men wi som haffue
Guds salige Ord/ wi baade
biudis aff Gud/ at wi skulle
forlade oss paa hannem/ oc
Guds tilsagn oc Løffte oss
klarlige faaregiffuis/ saa at
wi vide huor paa wi skulle for

lade oss/ oc icke tørre tuile eller vere misraadige / som de der haffue ickon deris egne blinde tancker oc Menniskelige meninger at efftersølge.

Effterdi nu at Guds forjettelse oc Menniskens Tro skulle suare huer andre oc komme offuer ens / vil ieg først faaregiffue/huad wi skulle acte vdi Guds løffte. Der næst huordan Menniskens Tro oc Tillid skal vere til Gud.

Vdi Guds løffte skulle wi acte try ting besynderlige/ som er Guds vilkor / som oss

loffuer

loffuer oc tilſiger noget. Der næſt det fundament oc den grund/huor paa Guds løffte befeſtis oc grundis. Det tredie/ ſkilſmiſſe paa Guds foriettelſer oc løffte.

Guds vilkor/ ſom oſſ haffuer giort tilſagn/ huilcke wi her haffue at acte/ere fem/ ſom ere/ at Gud hand er vijs/ hand er wdødelig/ hand haffuer alle ting faar ſine Øien/ hans vilie er faſt oc ſtadig/ oc hand er almectig. Aff diſſe Guds gode vilkor ſkulle wi døme om hans løffte oc tilſagn.

Det første Vilkor er at Gud er vijs / ia saa vijs at der er ingen ting som er skiult for hannem / huercken det som skeet er / eller det som ske skal / Saa haffuer hand icke loffuet noget daarlige aff vberaadt mod / som hannem kand angre vdi fremtiden. Der faare der som wi ansee Guds Viisdom / da haffue wi at forstaa at hans Løffte oc tilsagn / som hand haffuer giort Mennisken / er kõmet aff it viist raad. Men Mennisken som siunis at vere vise / ere dog icke fuldkommelige viise / der er ingen

tingest /

tingest/ at de kunde io noget feile paa/ Der faare er deris løffte icke saa visse / de kunde forgribe sig / oc loffue baade met mund oc haand det som dennem fortryder. Huilcken forseelse icke haffuer rom hoss Gud / som er en euig oc fuldkommen Viisdom.

Det andet Vilkor / er at Gud er vdødelig / som aldrig kand dø/ men som hand haffuer verit aff euighed/saa bliffuer hand oc vdi all Euighed. Derfaare kaldis hand viuens Deus, den leffuendis Gud. Er nu Gud vdødelig / da kand

icke Døden forhindre hans løffte eller tilsagn vdi nogen maade. Dette vilkor giffuer Dauid faare vdi den 146. Psalme. Den (siger hand) som haffuer skafft Himmel oc Jord/ Haffuet oc alt det som der er vdi/ hand holder sit løffte euige. Oc her hos forbiuder hand/ at wi icke skulle forlade oss paa Menniskene/ oc icke sette vor velfært hos dem / fordi de ere dødelige/ oc met Døden kand forhindris/ at de icke kunde fuldkomme deris løffte som de gierne vilde. Saa er dette Guds vilkor at betencke vdi Guds foriettelser. Det

Det tredie Guds vilkor er at hand haffuer alle ting faar sit Ansict/ oc intet er skiult for hannem/ Derfor kand hand icke heller forglemme sit løffte oc tilsagn som Menniskken kunde/ huilcke som tit oc offte/ enten glemme/ eller lade som de haffde intet loffuet.

Det fierde Guds vilkor/ er at hans sind oc vilie er stadig oc fast/ hand icke vil dette i dag/ oc i morgen it andet/ som wstadige Menniske tit oc offte ville. Der faare naar wi høre Guds ord/ som giffuer Guds vilie faare/ da skulle wi strax

i vore hierter beslutte / at den vilie som der vdtryckis / staar icke til at forandris / Fordi Gud hand er icke saa som it Mennisker der foruendis / som hand selff siger hos Malachiam vdi det tredie Capittel.

Ego sum Dominus & non mutor.

Nu er det Guds vryggelige vilie/ at hand vil tage til naade alle dem som giøre penitentze oc omuende sig ved Troen til Jesum Christum / Oc vil alle dem forskyde oc fordøme/ som hendø foruden penitentze.

Det femte Guds vilkor er at Gud er almectig / saa at intet

intet Creatur/ oc ingen mact
kand staa imod Guds vilie.
Er Gud met oss/ siger Paulus
huo kand vere imod oss? Der
faare skulle wi icke hos oss selff
tuile eller disputere / om det
kand ske som hand haffuer loff
uit oss / thi ingen ting kand
forkorte Guds arm/ eller for-
hindre hans vilie. Ja den
gantske Verden er snarere til
at forgaa/ end it Ord som den
almectigste Gud haffuer talet
Saa skulle wi / naar wi
enten selff læse eller høre an-
dre tale / om Guds løffte oc
vilie / betencke disse fem gode

Vilkor / som følge Gud / At hand er vijs / at hand døer aldrig / at hand haffuer alting for sit Ansict / at hand er fast oc stadig vdi vilie oc raad / oc at hand er almectig.

Det andet / som wi haffue at acte vdi Guds løffte / er den grund oc fundament som Guds løffte henger paa / som icke er Menniskens dignitet / eller Mēniskens verdskyld. Men er Jesus Christus Guds Søn alene. Alle Guds løffte oc tilsagn / siger Paulus / ere Ja oc Amen / i Jesu Christo.

Thi

Thi hengde Guds løffte paa Menniskens verdskyld / da maatte mand der om tuile / men nu henger det paa den faste grund som er Guds søn/ oc paa hans Død oc pinis verdskyld. Derfor kand Gud aldrig kalde sit løffte tilbage / vden hand necter sin Søn/ huilcket er wmueligt.

Naar wi saa vide huad vilkor der ere hos Gud som loffuer / oc huad fundament oc grunduol Guds løffte byggis paa / da skulle wi oc vide Skilsmisse paa de ting/ som Gud loffuet haffuer.

Skilss-

Skilsmisse paa Guds foriettelser oc løffte staar her vdi / at somme Guds løffte komme dette timelige liff ved/ oc høre hen til denne forgengelige Verden/ oc som̃e Guds løffte komme det euige liff ved/ oc høre hen til Jesu Christi euige Rige.

Troen som Gud vdkreffuer aff Mennisken/skal formeris oc dannis effter Guds vilkor/ effter Guds løfftis fundament oc grund / oc effter Guds løfftis skilsmisser. Gud haffuer loffuit dig timelige ting / oc Gud haffuer loffuet

dig

dig Salighed. Saa meget som de timelige ting vedkõmer da skalt du giffue hannem den forstand oc faderlige omhu for dig/at hand veed huad dig best tien. Det kand ske du begerer Rigdom aff Gud/ eller børn eller andre timelige ting/ it langt liff/ sundhed/karskhed yndest oc venskaff hos Folck. Bekommer du noget her aff som du beder / da tacke Gud der faare/oc brug det til Guds ære. Faar du det icke/da tacke Gud som icke vilde giffue dig det som hand viste at kunde komme dig til skade. Seer it

Barn

67

Barn en forgifftig orm oc be-
gerer den aff sin Fader / da si-
ger vel Faderen nei / men hand
dog icke forsmaar Barnsens
begering / men giffuer det no-
get andet i den sted / som bedre
kand vere. Vden tuil begerede
Lazarus tit met grædende taa
re sundhed oc karskhed / men
hand fick icke det hand bege-
rede / hand beholt sine saar oc
slemme bulder / dog fick hand
det som vaar meget bedre / det
er sin Siæls sundhed oc karsk-
hed / saa at hand er nu glad
met Christo i Him̃erigs rige.
Saa rætter Gud tit oc offte
vor

vor vrange begering/ paa det vor Bønhørelſe ſkal icke komme oſſ til ſkade oc forderffuelſe

Men naar det gielder om det euige Liff oc Salighed/ da ſkulle wi vide at det er Guds wryggelige vilie / at hand vil alle Menniſkis Salighed. Det er/ ſiger Paulus/ en viſſ tale/at Chriſtus er kommen til Verden at ſalig giøre Syndere. Item ſiger Petrus: Gud er langmodig/ oc vil icke at nogen ſkal forfaris / men hand vil alle anãme/ ſom ſig omuende oc giøre penitentze. Ja ſaa er det viſt foruden alt

tuil/

tuil/ at Gud vil at alle de som tro paa Jesum Christum skulle bliffue salige. Dette løffte skal vor Tro holde oc flitelige betencke Guds gode vilkor/ oc dette løfftis fundament/ som er Jesus Christus/ som icke vil nogen Synderis Død/ men at hand skal omuende sig ved Troen/ oc leffue. Her aff flyde Bernardj ord/ som saa lyde: Faderen paa det hand kunde igienløse oc fri Suenden/ da sparde hand icke Søñen. Sønnen gaff sig gierne til døde for Suenden. Faderen oc Sønnen vdsende den hellig Aand.

Oc

Oc den helligAand hielper oss
oc beder for oss. O huad de
maa vere haarde oc forhær-
dede Adams Børn / huilcke
saadan velgierning icke kand
bløt giøre. Den hellige Chry-
sostomus siger ocsaa : om baa-
de den helligAand beder for
oss met wsigelige sucke/oc Chri
stus er død for oss / oc beder
for oss/oc Faderen haffuer icke
spart sin egen Søn for din
skyld/ Huad er det da at du
vilt nu fryete ? Efftersi dig
fattis nu intet vitnesbyrd/ om
Guds kierlighed til dig. Saa
staar her vor Salighed paa/

 at wi

at wi tro oc sette vor lid fuld-
kommelige til Gud effter hans
løffte. Fordi den som troer (si-
ger Propheten) skal icke be-
skemmis. Oc Dauid siger:
Salige ere alle de som forlade
sig paa hannem / det er / paa
Christum / som er død for vo-
re Synder / oc opstaaen til
vor Retfærdighed.

Hos dette Kong Da-
uids salige raad / Forlad dig
paa HERREN / skulle wi oc
forstaa / at oss forbiudis at
forlade oss paa noget Creatur.
Endog it fromt hierte meget
acter/

acter/ oc maa vel betro from-
me Menniske som sig noget
gaat loffue oc tilsige/ oc bør
der faare at tacke den euige
Gud/ som saadant bestiller /
dog skal mand icke som en skib-
mand vdi stor storm forlader
sig paa sit liff ackere / forlade
sig paa Menniskens løffte /
lige som de aldrig kunde feile.
Fordi Gud vil det icke/men at
du vdi din Saligheds sag
skalt forlade dig paa hannem
alene.

Saa skal mand icke for-
driste sig paa sin rigdom/ icke
paa sin Visdom /icke paa sin

 mact/

mact/icke paa ſin ſtore Slect/
icke paa ſine venner / icke paa
Herre yndeſt/ eller nogen an-
den verdſlig ting. Hui ſaa?
For Gud vil ene vere Gud.
Det er / hand vil ene vere den
der hans Creatur ſkulle for-
lade ſig paa. Der til ere diſſe
timelige ting vndergiffne for-
andring / Menniſken kunde
dø/ deris vilie kand foruendis
oc deris mact kand forhind-
ris/Saa er det icke faſt grund
at mure paa diſſe iordelige
ting.

Saa haffue wi nu hørt
det førſte oc ypperſte Kong
Dauids

Dauids raad/ foruden huilc-
ket alle andre raad ere forgen-
gelige/ oc intet due/ vdi de ting
som mest ere fornøden. Nu
følger det andet raad.

II.

Giør det som gaat er.

DEtte raad vdflyder
aff det første/ thi huor
Troen er/ der er Guds Aand/
huor Guds Aand er / der re-
geris Mennisket aff Guds
Aand/ huor Mennisket rege-
ris aff Guds Aand/ der skyes
det som ont er / oc giøris det
som gaat er. Der faare siger

 Paulus:

Paulus : De som røris oc driffuis aff Guds Aand / de ere Guds Børn. Der faare følger det andet raad strax eff ter det første/ som Troens naturlige fruct/ der aldrig kand skillis fra Troen. Den som siger sig at tro / oc følger alligeuel sit Legems onde begeringer/ oc met vilie oc vidskab føris vdi en Synd effter en anden/ hand haffuer icke Troen/ hand er icke Guds barn/ hand lader sig icke regere aff Guds Aand. Der faare skulle wi vide at kiende Troen paa sin rette fruct/ det er gode gierninger

Om

Om gode gierninger/ døme icke alle ens/Papiſter ſige at vere gode gierninger/det ſom Menniſken aff deris eget tycke oc gode forſtand (ſom de mene) haffue bødet oc befalet/ ſom er Meſſer/Vigilier/Roſenkrantzis læſning/oc andet ſaadant/ſom Paffuedømet er fult aff/Men Jeſus Chriſtus ſiger nei/diſligeſt alle Guds Propheter/Apoſtler/oc alle Guds tro Tienere.

De ſom ere bedre oplærde end Papiſter/de ſige at de ere gode gierninger/ſomGud haffuer befalet oc bødet. Det er vel

ſagt / om det forſtaaes effter denne Regel. Naar noget ſkeer effter Guds vilie / ſom det befaler / da er det en god gierning. Fordi det er icke nock / om det ſkeer ſom bødet oc befalet er / vden det ſkeer effter den maade / ſom Gud vil at det ſkulde ſke. Den Phariſeer vdi Euangelio gaff almiſſe / ſaa giorde oc den Hoffmand Cornelius / ſom vdi Apoſtlernis gierninger omtalis. Men Phariſeerens Almiſſe / endog gierningen vaar befalet / vaar icke en god gierning

faar

faar Gud. Thi Phariſeeren giorde icke ſin Almiſſe ſom Gud vilde at hun ſkulde giø-ris. Men den hoffmands Cornelij almiſſe/ vaar en gor giern-ning/ oc befalt Gud vel/ oc vaar hannem ſaare behagelig

Huad ſkilſmiſſe er her da at acte? Der høre tuende ting til/ at en gierning kaldis god hos Menniſken/ oc der høre fire ting til/ at en gierning kaldis god hos Gud.

Menniſken ſige at det er en god gierning/ſom er befalet oc ſom er gaffnlig. Saa vaar denne Phariſeers almiſſe/ eff-

ter Menniskelig dom / en god gierning / for hum vaar befalet aff Gud / oc vaar de fattige hende fick gaffnlig / saa at de opholdis met hende vdi deris armod. Augustus Keisere regerede sit Keiserdome viiselige / som vaar Guds befalning / oc hans Regiment vaar mange til gaffn / saa at hand beskaffede fred i alle sine land / Denne Augusti gierning prise Historier for en god gierning / som vaar baade bøen aff Gud / oc vaar gaffnlig hos Menniskén. Judas predickede effter Christi befalning /

oc hans predicken kom / vden tuil / mange til gaffn / saa vaar io hans predicken god & Mandato & Vſu. oc dømdis der faare aff Menniſken at vere en god gierning.

Men at en gierning kand ſigis god faar Gud/hører der fire ting til/ſom ere Mandatum Dei, Guds befalning. Vſus, nytte oc gaffn. Virtus, krafften ſom hun kõmer aff. oc Finis, den endelige ſag/ huor faare gierningen giøris ſkal. Ere entẽ alle diſſe vilkor borte/eller it aff dem/ da kand icke gierningen ſigis god faar Gud/ eller

kallis

kallis Guds tieniste. En Mück
siger en Messe/som Gud haff=
uer aldrig bødet/som ingen
er til gaffn/som icke kõmer aff
Troen/oc icke tien til Guds
ære/Huad kand mand da dø=
me om en Munckis messe/an=
det end hun er huercken god
faar Gud eller Mennisken.
Dauid hand førde krig imod
Guds folckis Fiender/det
giorde hand effter Guds be=
falning/det kom hans vnder=
saatte til gode/hand stride aff
en stadig Tro til Gud/oc førde
all sin Strid til Guds ære.
Der faare vaar hans Strid
en

en god gierning / baade faar Mẽnisken oc faar Gud. Den Hoffmand Cornelius giffuer almisse aff Guds befalning/ sin Næste til gaffn/ aff Troen til Gud/oc til Guds ære. Der faare vaar oc hans almisse god faar Gud oc Menniskẽ. Lige saa skal mand døme om alle gode gierninger.

Der faare/naar nogen si=gis at giøre gode gierninger/ oc tiene Gud / da see om disse fire ting som ere opregnede/ findis vdi den gierning eller ey. Findis de der / da er gier=ningen god for Gud oc vel behagelig/

behagelig/ i huor liden oc for-
actelig hun er hos Mennisken.
Men findis icke disse fire
ting vdi gierningen/hun maa
vere huor skøn hun vere kand
hun maa vere stor oc statelig
for Menniskens øyen / dog er
hun icke god hos Gud / men
er heller en vederstyggelig ting
faar hannem.

Saa er det nu lœt at for-
staa/ at den gierning som er
befalet aff Gud / oc er gaffn-
lig/ oc skeer aff Troen / oc fø-
ris hen til Guds œre / er ale-
niste en god gierning / effter
den hellige Scrifftis dom.
Fordi saadan en gierning skeer

effter den Regel som ieg faare gaff / som er: Naar nogen gierning skeer effter som Gud vil at hun skal ske / da er hun god oc behagelig faar Gud. Nu vil GUD / at wi skulle giøre alt det oss bødit er / aff Troen (thi huad som skeer vdē Troen er Synd siger Paulus) til Guds ære / som den samme Apostel siger til Corintherne / i det første breffs tiende Capitel. I huad i giøre / det giører til Guds ære.

Men nu findis der mange Menniske vdi Verden som haffue vel vilie til at lyde

dette

F8

dette Kong Dauids raad/ Giør det som gaat er/ men de der vnder skiule oc forborge en stor forgifft/ huor met de forderffue alt det gode de siu-nis at giøre. De holde det saa faare/ at de ville giøre mange gode gierninger/ de hielpe fat-tige folck/de holde sig fra man-ge slemme wdyder oc atskil-lig brøst/ Men de haffue dog nogle affecter huilcke de icke ville bortkaste/ men lyde dem/ oc giøre effter dem/ Somme ere gerige/ den Gerighed ville de icke bortsette/ Somme ere hoffmodige/ somme ere heffn

gerige

gerige oc giøre deris ſwuerner
alt det onde de kunde/ oc mene
dog at de ere gode Chriſtne.
De onde gierninger ſom de
icke necte kunde/ ville de neder=
dempe met de gode gierninger
de giøre/ oc ville ſaa at Gud
ſkal ſee igennem fingre met det
onde/ for det gode de giøre.

De ſom ſaadanne ere/ fa=
re ſtorlige vild/ oc ſkammelige
forføre oc omkomme ſig ſelff.
Thi naar Gud biuder at wi
ſkulle giøre det ſom gaat er/
da forbiuder hand at giøre
det ſom ent er. Der faare ſiger
Dauid i denne ſamme Pſal:

Declina a malo & fac bonum, vig fra det onde/ oc giør det som gaat er. Der næst kand icke Tro oc Vantro bo vdi it hierte/ icke kand heller Guds Aand bo hoss Dieffuelsens Aand. Der faare skal huer vide/ at naar hand følger sine affecters begering/ oc giør det som hand veed at Gud haffuer forbødet/ da er hand quit ved Troen/ da haffuer hand foriaget den hellig Aand/ For det er aldrig mueligt/at mand kand tiene Gud oc Dieffuelen tilsammen/ som de mene/ der ville vere Gud lydige i somme

stycker/

stycker/ oc i andre giøre huad dennem tyckis.

III.

Oc bo paa Landet.

DEtte er det Tredie Kong Dauids raad/ oc henger til det andet/ Ja lige som det andet flyder aff Troen/saa giør oc dette.

Her kunde vel nogen sige: Huad giøris behoff at raade at bo paa Landet eller Jorden? Det er jo fornøden at wi skulle her bliffue til vor døde dag. Det er vel sant/ Men dette

Dauids raad henger aff det første/ oc skal der icke fra ryckis. Bo paa Jorden/ nemlige effter Guds vilie/ huad heller du est fattig eller rig/ vdi ælendighed / eller vdi dit Fæderne land / vnder Kaarss oc modgang / eller met stor Lycke oc metgang.

HVad vdkreffuer da dette Dauids raad / Bo paa Jorden/ aff oss?

Først vdkreffuer dette raad / aff oss/ at wi huercken skulle mistrøste oss vdi modgang / eller hoffmode oss vdi metgang/

metgang/ som Verdens børn giøre / huilcke der klage paa Gud naar det gaar dem ilde/ oc holde aff sig selff/ naar det gaar dem vel. Ja som Augustinus siger : Naar du giør noget gaat/ da loffuer du dig/ oc naar du lider noget ont/ da klager du paa Gud: men denne Dom er vrang / der faare skulle wi saa døme: Naar du giør noget gaat/ eller det som gaat er gaar dig til hende/ da loffue Gud/ oc bekiend/ at du haffuer det aff hannem/Men naar du lider noget ont / da straff dig selff / oc tacke Gud

som dig refffer/ paa det du icke
skalt bliffue forderffuet/ oc giff
dig ind til hannem / met en
stadig Tro. Saa giorde den
fromme Job/ vdi metgang be-
kiende hand Guds benedidel-
se/ vdi modgang kiende hand
Guds faderlige Dom. Der
faare siger hand: Haffue wi
anammet gaat aff HErrens
Haand / hui skulle wi icke oc
lide det onde? HERRENS
Naffn vere loffuet oc benedi-
det. Ja/ siger hand/ vilde end
HERREN sla mig ihiel/da
skal ieg forlade mig paa han-
nem.

Der

Der næst vdkreffuer dette Dauids raad / aff oss / at wi all den stund wi bo paa Jorden / skulle giffue oss aldelis vnder Guds vise forsuar / i saa maade / at wi leffue vdi Guds fryct / vdi en idelig bøn til Gud / i Tacksigelse / oc Lydactighed.

Guds fryct skal vdrette i oss at wi vdi alle vore gierninger som ske lønlige eller obenbare / acte Gud at see paa oss / oc vere en retfærdig Dommere / effter sit hellige ord oc løffte / Denne Guds fryct skal vere oss lige som it bitzel / som

holder lige frem vdi veien/ den
stund wi bo paa Jorden / at
wi icke fuse frem imod Gud/
som ocsaa holder oss fast / at
wi icke bøie/ huercken til den
høyre side / det er til det som
siunis for Menrisken at vere
gaat/icke heller til den venstre/
at wi traadselige giøre det som
oss forbødet er/ Men gaa ic-
kon ret frem / effter som Guds
Ord leder oss.

En idelig oc hiertelig Bøn
aff Troen forhuerffuer aff
Gud/ icke for sin egen duelig-
hed/men for Christi verdskyld
baade raad oc hielp/ vdi all
vor

vor nød oc tuilraadighed. Thi
saa siger den fromme Kong
Josaphat/ i den anden Krø-
nickers bogs tiuende Capitt:
Naar wi icke vide huad wi
skulle giøre/ da opløffte wi vo-
re øyen til dig HERRE. Thi
HErren er vijs/ god oc mec-
tig/For hand er vijs veed hãd
raad/for hand er god vil hand
hielpe/ oc for hand er mectig/
kand hand vdrette/ alt det som
hand veed oc vil oss til gode
oc Salighed. Saa haffuer
en inderlig hiertens Bøn at
foruente / i tuilraadighed go-
de raad / oc vdi vor nød oc

banghed trøst oc hielp. Paa-
kald mig/ siger Gud / vdi din
nød/ oc Jeg vil hielpe dig.

En hiertens Tacknemme-
lighed / som bekiender Guds
gode oc mangfoldelige velgier-
ninger/priser oc loffuer Gud/
oc der met bereder sig vey til
at bekomme flerevelgierninger
aff Gud. Thi at tacke Gud/er
baade at bekiende huad gaat
du faaet haffuer / oc begere
det som du i fremtiden haff-
uer behoff.

Met Lydactighed vdi sit
kald/ bekommer oc Mennisket
Guds velsignelse effter Guds
løffte.

løffte. Nu ere Menniſkens Kald tuendefold. It er almindeligt/ ſom mand haffuer met alle Menniſke/ ſom er at fryete oc tiene Gud/ huor til alle Konger oc alle Bønder ere plictige/ vdi lige maade/ oc met lige vilkor. It andet kald er perſonligt/ ſaa at en Konge haffuer ſit Kald ſkildt fra Bondens Kald/ oc Bonden haffuer ſit kald ſkildt fra Kongens/ Men aff begge vdkreffuer Gud lige Lydactighed/ oc ſtraffer Vlydighed vdi begge.

Yderme-

Ydermere vdkreffuer dette Konning Dauids raad/ at naar wi see de wgudeligis lyckfalighed oc fremgang / disligeste de frommis gienuordighed oc modgang/ at wi da vissélige acte Guds dom at vere ret / oc Gud at vere en retfærdig Dommere.

Gud hand giør tit de wgudelige til gode/ for disse sager skyld. Først at hand vil der met locke dem til sig/ at de omuende dem fra Dieffuelen oc fra Synden til sig oc til Retfærdighed. Der næst giør hand oc de wgudelige til gode/

gode/ paa det/ at om de bliff-
ue forhærdede i deris Synd/
at de skulle vere waarsagede
paa den yderste Domme dag/
saa at de skulle bekiende deris
fortiente løn oc fordømelse.
Dissligeste giør oc Gud de
wgudelige tit til gode for de
frommis skyld/ som ere vnder
de wgudelige/ oc de wgudeli-
ge haffue mact offuer. Gud
giorde Pharao meget til gode
for Josephs skyld. Gud gior-
de de wgudelige Babyloniske
Konger til gode for Jeremiæ
bøn/ huor faare Jeremias bad
at de skulde bede for Kongen.
Vdi

Vdi Kongens fred/siger hand er vor fred. Gud hialp it gantske Skib fult aff folck for S: Pouels skyld. Disse sager ere at acte/naar wi see at det gaar de wgudelige vel i haand.

Den samme retfærdige Gud/ straffer ocsaa tit de gode for drabelige sager skyld / som er først at den gamle Adam skal suectis oc vndertuingis i oss / paa det at Synden icke skal faa offuerhaand. Derfaare siger Salomon: Forskyd icke HERRENS tuctelse/ oc haff icke vederstyggelighed til hans straff/ thi HERREN

REN straffer den hand elsker / oc haffuer dog lyst aff hannem/som en Fader aff sin Søn. Der faare siger Augustinus: Baade naar du mildelige omgaar met mig est du Fader / oc naar du hudflætter mig est du Fader. Du mildelige omgaar met mig / paa det ieg skal icke fortuile eller mistrøste/Du hudflætter mig paa det ieg skal icke forfare.

Dißligeste straffer oc Gud de frõme/ paa det de icke skulle sette deris lid til disse forgengelige ting vdi Verden / men at wi skulle haffue vore tancker i Himme-

Himmelen/ huor fra wi forvente vor Saliggiørere Jesum Christum / som skal indføre oss i det foriette Land.

Ydermere straffer ocsaa Gud de fromme for forseelse vdi deris kald/ thi det skeer tit oc offte/ at de allerfrommiste/ aff vanlycke oc aff Dieffuelens suig / storlige forsee sig/ huor faare Gud ocsaa retfærdelige straffer dennem / stundem paa Liffuet/stundem paa Gods oc penninge / oc stundem vdi andre maade / men dog tager hand icke sin Naade fra dem eller forskyder dem.

Naar

Naar oss saadan wforuen-
tendis vanlycke offuer kom-
mer / skulle wi dog bekiende
Guds retfærdige dom/ oc fly
til Naadestolen Jesum Chri-
stum/ som den fromme Kong
Dauid giorde/der hand haff-
de talt sit Folck/ oc fordristet
sig paa sit store velde/ oc der
faare straffedis paa sit Land
oc Folck/met en stor Pestilentze.
Keiser Mauritius en from
Gudfryctig Mand/forsaa sig
imod Gud/ oc vende sit hier-
te til Gerighed / oc der met
fornectede sine Krigsmend de-
ris tilbørlige Besaaldning/

huor faare Gud lod hannem komme vdi sin Fiendis haand som hed Phocas / oc bleff aff-liffuet aff hannem / Oc der hand kom til steden som hand skulde affliffuis / sagde hand: som der staar i den hundret oc nittende Psalme: O HER-RE du est retfærdig / oc din Dom er ret. Ja saa straffer Gud obenbare oc hemelige forseelser vdi sine vdualde / effter sin vise forstun.

Der faare / naar wi see nogen Gudfrycktig komme vn-derlige aff dage / da skulle wi icke der for dome dem at vere

forskut

forskut aff Gud/ men wi skulle tilbede Guds viise forsiun/ som ingen ting giør eller lader ske/ foruden stor Aarsage/ endog wi kunde det icke met vor fornufft begribe. Der faare lader oss giffue oss aldelis vnder Guds vise forsiun/ at wi frycte hannem/ paakalde hannem/ tacke hannem/ oc vere hannem lydige vdi metgang oc modgang.

IIII.

Søg din Føde met tro.

DEtte er det fierde raad som Kong Dauid giffuer

giffuer Guds Børn/ som her ville leffue foruden Guds fortørnelse / oc sig selff til gode. Søg siger hand/din føde met Tro. Her haffue wi try stycke at acte/ som henge tilsammen vnder dette raad.

Det første er/befalning at søge sin Føde.

Det andet er / huorlunde mand skal søge sin Føde vdi denne Verden.

Det tredie / huorlunde mand skal det bruge/som mãd haffuer søgt oc faaet ret.

Det første er befalning

at søge sin Føde her paa Jorden.

den. Gud der hand skabte A-
dam/da gaff hand vnder hãs
oc alle hans efterkommeris
haand / all Verden met sin
grøde oc fruct / at wi der aff
foruden vor wmage oc møde
skulde føde oss. Men der A-
dam syndede oc falt fra Gud/
førde hand offuer sig oc oss /
Guds store vrede oc Maledi-
delse. Saa er Jorden der off-
uer maledidet/oc Adams børn
skulle vere vnder arbeide oc
atskillig modgang. Derfor
legger Gud alle Adams børn
denne straff paa/ In sudore vul-
tus tui vesceris pane. Du skalt

 nære

nære dig i dit Ansictis sued. Huor met der bemerckis bekymring oc wmage/som Mennisken skal haffue her paa Jorden for deris næring.

Saa ere her trende Menniskens tider at acte. Den første/ før end Adam falt/saa at om hand haffde icke syndet/ da skulde wi hafft vor Føde oc næring her paa Jorden/ foruden alt vort arbeide/møde/ oc wmage.

Den anden tid/ er effter Adams fald her paa Jorden/ vdi huilcken tid/ wi skulle føde oc nære oss/ met arbeide/mø-

de/ oc

de/oc ivmage. Oc endog Gud anammer til Naade / oc forlader dem Synden som tro/ saa vil hand alligeuel / at de skulle søge deris næring met arbeide/ til en Amindelse om vore Forældris fald/huor faare wi skulle søge vor næring/ vdi vor Ansictis sued/ Oc vil Gud velsigne vort arbeide / naar wi tro paa hannem oc frycte hannem.

Den tredie tid foruente wi paa huilcken wi skulle leffue/ baade foruden arbeide / oc foruden legemlig Føde oc næring. Saa at lige som wi for

Adams Synds skyld/ her føde oss met møde oc arbeide / saa skulle wi vdi Himmerigis Rige for Christi skyld leffue euindelige / foruden verdslig føde oc ophold/ huor aff er at forstaa / at den stat som wi forhaabe / bliffuer meget yppermere end Adams vaar vdi Paradis. J Paradis vaar Adam dødelig/haffde føde behoff til sit ophold/ hand vaar vnder fristelse / hand kunde synde oc falde fra Gud/ hans Legeme vaar tungt oc kunde ældris. Men vdi Himmerigis rige/ skulle wi vere vdødelige/ wi

wi skulle ingen legemlig føde haffue behoff / wi skulle vere fri for all fristelse/ wi skulle al-drig mere kunde synde oc fal-de fra Gud/vore legeme skulle vere subtilige oc aldrig betyn-gis met alder/eller nogen mod gang vdi nogen maade.

Der faare den stund wi ere her paa Jorden / skulle wi søge vor næring met arbeide / oc paakaldelse. Ja derfor biu-dis oss/ at wi skulle søge vor næring / paa det at wi skulle paakalde Gud/som er ene den kielde/ der alt gaat flyder aff. Thi vden Guds velsignelse

da søge wi forgeffuis / Ja det som wi end finde / kommer oss icke til gode.

Huorlunde skal mand

da søge sin føde / i denne Verden? Først skal mand holde sig effter denne Christi regel. Mat: i det siuende. Atsporger først Guds rige oc hans Retfærdighed / saa skal det andet eder tilleggis. Der næst skulle wi / effter Dauids raad / søge vor Føde met tro oc erlighed.

Den søger sin føde met Tro oc erlighed / som icke fortørner Gud / ingen skade giør sin Næste / oc icke besmitter sig selff.

Gud

Gud fortørnis/ om du bruger andre konster til at føde dig met/ end Gud haffuer ordineret oc skicket. Din Næste giør du skade/naar du indfalder i det som hannem hører til oc bruger det dig til gode/huilcket som skeer i mange maade. Dig selff besmitter du met Gerighed / naar du est icke til freds met din daglige næring/ meent dig at bliffue til intet/ vden du met ret oc wret/ kant dag fra dag mere indlegge til fremtiden/til dig oc dine børn

Det almindelige ord er loff vert/som er: Nære dig met

Gud oc ære. Met Gud/at du
kant haffue en god Samuit-
tighed hos Gud / saa at du
veedst met dig selff i dit eget
hierte/ at du haffuer intet met
vaald/ list eller suig. Met ære
saa at du haffuer it gaat ryc-
te hos Mennisken / som skeer
naar du enten aff retfærdigt
arffue/ eller aff din flitighed
i dit rette kald/ nærer oc føder
dig. Denne maade at føde oss
met/ bede wi aff Gud dagli-
ge/naar wi saa sige: Giff oss
i dag vort daglige Brød.

Det tredie som ieg faa-
re gaff i dette Dauids raad/

Søg din Føde met Tro/ er huorledis mand ſkal det bruge/ ſom mand haffuer ſøgt oc faaet met Tro oc ære. Her ſkal mand icke mene/ at huer maa giøre aff ſit huad hand vil/ oc icke heller/at hand ſkal fede oc proppe ſig ſelff der met effter ſin lyſt.

Huorlunde ſkal mand da bruge Guds benedidelſe oc gaffuer/ ſom wi ere begaffuede met? Huad du haffuer/ Gods/ penninge/Rigdom/ det ſkalt du vende til fireſlags brug/ ſaa fremt ſom du vilt vere oc hede en ret Chriſten.

De

Den første brug er/ at eff-
terdi Gud haffuer skafft oss/
oc giffuit oss alt det wi haff-
ue/ er det tilbørligt/ at wi fin-
dis tacknemmelige mod han-
nem/ oc tacke hannem for sine
gaffuer / saa at wi vende en
part aff det som Gud haffuer
vnt oss / til at fremme Guds
ære met/ den rette Religion/
at Guds Ord kand baade
bliffue hos oss / oc komme til
vore effterkõmere purt oc rent.
Gud siger hos Esaiam: Alle
de som paakalde mit Naffn/
til min ære haffuer ieg skafft
dem oc giort dem. Saa at wi
icke

icke allereniſte met Hierte oc Mund / ære / priſe/ oc loffue Gud/ men ocſaa vende alle de gaffuer ſom wi haffue / til Guds æris formering iblant Menniſken.

For denne ſag ſkyld forordinerede Gud iblant Jøderne/ at de ſkulde Aarlige tiende / aff alt deris gods/ huor met Guds tienere ſkulde opholdis. Diſligeſte ocſaa mãge Chriſtne Konger/oc beſynderlige her vdi Danmarck/ haffue oc det ſam̃e forordnet i deris Land oc Rige. Mange fromme Keiſere/Konger/Førſter/Herrer/

oc rige

oc rige Borgere haffue ordi-
neret oc stifftet Skoler/ oc be-
gaffuet met erligt ophold/baa-
de dem som andre skulde lære/
oc dem der aff andre skulde
læris. Lige saa bør huer efter
sin effne/ at vende en part aff
sit gods til Guds ære.

Men her imod finder
mand vel/ dissuer/mange som
heller foruende fra Guds ære/
til deris eget nytte / huad de-
ris Forældre haffue der til
lagt/ end de ville det enten for
mere eller forsuare. Men huo
de ere / skulle met tiden lidet
baade der aff. Thi Gud siger:
Ve

Ve dig som røffuer/ du skalt oc saa berøffuis.

Den anden brug som wi skulle vende vore gaffuer oc gods til / som Gud haffuer forlent oss met / er at wi der met skulle hielpe Land oc Rige huor wi bo / baade vdi fredelig tid/ oc i feide. Som er at wi verdslig Øffrighed / Konger oc andre som i deris bestilling er/ skulle tiene met Liff oc Gods/ oc giffue skat oc bære anden tyngsel/ huad som heldst det vere kand. Her skulle Vndersaattene vere lydige / som Gud haffuer bødet dennem.

Skal oc Øffrighed acte Gud at vere offuer sig/ at hand icke besuerer arme Vndersaatte/ offuer deris formue/ vden stor nød oc trang er/ som gielder paa Lands oc Rigis velfart oc beskytning.

Den tredie brug som wi skulle vende vore gaffuer oc gods til/ er at huer skal holde sig oc sit hus oppe der met/ effter sin stat oc vilkor. Dauid oc Nathan holde baade hus/ men Dauid som en Konge/ oc Nathan som en Prophete. Haffde enten Dauid skicket sig effter Nathan/ eller Nathan

skicket

skicket sig effter Dauid vdi si-
ne klæder oc husholdning/ da
haffde de baade giort ilde.
Saa vaare det vel tilbørligt/
at huer gaffue act paa sin stat
vilkor oc kald/ oc der effter hol-
de sig erlige. Men nu vil en
Bonde leffue oc klæde sig som
en Borgere/ en Borgere som
en Herremand som er rig oc i
høy bestilling/oc en Herremãd
som en Konge/Saa at det er
kommet saa langt/ at der icke
staar raad til/vden Øffrighed
met haard haand til tager/ oc
forordinerer for huer stat/ det
som siunis raadeligt at vere oc
gaffnligt. J ij Men

Men her imod sige vel somme: Kand hand formaa det/hui maa hand icke bruget? Huo vil forbiude hannem sit eget? Hand maa bruget ret/ effter sin stat/ vilkor oc kald/ gaar hand videre vd/ da maa oc kand en Christen Øffrighed straffe/oc rette det som wret er

Den fierde brug/ som wi skulle bruge vore gaffuer oc gods til/ er at wi der met hielpe arme Menniske/ husarme/ oc tiggere. Gud hand kunde vel giort alle saa rige/at ingen skulde haffue behoff at tigge/ men hand vilde dog at somme

skulde

skulde prøffuis met armod oc Fattigdom / oc somme skulde met rigdom oc mange Guds gaffuer forsøgis/ om de vilde kiende Christum vdi sine lemmer/oc beuise sig mod dennem effter Guds befalning. Men her om talede ieg videre vdi den Predicken/ som ieg haffde vdi salige Otte Ruds begraffuelse.

Saa haffue wi nu hørt/ huorlunde wi skulle bruge det wi haffue bekommet aff Guds benedidelse. Men det er icke saa meent/ at wi strax paa en dag / skulde vdøse alt det wi

haffue/ men wi skulle altid no-
get vende til de ting som sagt
er oc lober der noget offuer /
da skulle wi efterfølge Christi
Discipler/som opsanckede leff-
ningerne/ der de vaare mætte/
oc foruare til fremstød. Ja
naar mād saa bruger en part
aff sit gods/ som nu sagt er/at
mand haffuer en god Sam-
uittighed / at hand haffuer
hiolpet noget til Guds ære/
en part til Lands oc Rigis
nytte/en part til sit eget behoff
oc en part til arme oc fattige/
da maa mand oc bør ocsaa at
haffue en Christelig omhu /
for

for sine effterkommere oc arff-
uinge/ oc bør icke saa at for-
komme vnder hellighedz skin
huad mand haffuer/ at hans
arffuinge bliffue berøffuede/
som det gick til vdi Paffuedo-
met/ der mange Adels mend
oc rige Borgere gaffue alt de-
ris gods hen/til at bygge Kir-
ker oc Kloster met/ som denne
dag mange beklage / at deris
rette Arff/ er vent dem fra til
papistiske Messer oc Vigilier
at holde. Men naar en icke
haffuer liffs Arffuinge/ oc de
andre haffue nock/da maa vel
rige oc Gudfryctige Adels per-

 soner

soner legge en part aff deris Gods / til Skoler oc Kircke-tieneris ophold.

Saa haffue wi nu hørt det fierde Kong Dauids raad som er / at søge din Føde met Tro eller erlige / oc haffuer ieg faaregiffuet Guds befalning der paa: Der hos ocsaa sagt / huorlunde huer skal oc maa søge sin næring / met Gud oc ære: Disligeste haffuer ieg viist / huorlunde wi kunde oc skulle bruge vort gods met en god Samuittighed. Gud giff-ue Naade / at det gaar oss til Hierte.

Forlyste

V.

Forlyste dig i HErren.

DEtte raad setter Dauid imod Verdens vellyst/ Oc vil at wi skulle sette imod huer andre / den vellyst som staar vdi disse forgengelige ting / oc den vellyst som er at finde vdi HERREN / och saa ret acte oc døme huilcken best er/ oc bliffue hos den beste.

Dauid vdi den syttende Psalme/ligner Guds Børns oc verdslige Menniskers vellyst tilhaabe / huor hand saa

siger: Denne Verdens folck haffue deris deel i deris leff=
net / du fylder deris bug met dit liggendefæ / de som haffue Børn nock / oc det som dem offuerløber / lade de bliffue til deris Børn / Men ieg vil skue dit Ansict i Retfærdighed / Jeg vil bliffue mæt naar ieg opuaagner effter dit Billede. Det er / verdslige Menniske haffue lyst vdi Rigdom oc vdi kiødelig vellyst / oc intet acte om Gud. Men Guds Børn haffue deris vellyst vdi HEr=
ren / oc vdi alle ting haffue de hannem for øyen. Lazarus oc

den

den rige fraadsere haffde deris vellyst/ Lazarus haffde sin vellyst vdi HERREN/ oc den rige Fraadsere haffde sin vellyst vdi dyrebare klæder/ kræsen Mad / oc sød drick / som hannem betalede ilde paa det sidste.

Huad er det da at forlyste sig vdi HERREN? Det er først at haffue HErrens Ord det høre/ læse/ betencke/ oc der vdi smage (som Dauid siger i den xxxiiij. Psalme) huor sød HERREN er. Smager/ siger hand oc skuer huad HERRen er sød. Salig er den som forlader sig paa hånem. Det

Dette Guds Ord er det
bord/ som Gud haffuer beredt
for oss vdi denne Verden/ paa
huilcket hand fremsetter faar
oss Liffsens brød/ vor HErre
Jesum Christum/ saa at den
som smager dette Brød/ hand
skal leffue euindelige. Hand
skencker ocsaa aff Saligheds
kielde/ oc giffuer den hellig-
Aand vdi deris hierter/ som
anamme hans Ord/ huilcken
helligAand optender deris
Hierte/ til at loffue oc prise
Gud/ husualer Menniskken oc
trøster/ imod alt det som kand
vere Menniskken imod i denne
Verden.

Verden. Ja ocsaa opløffter
Menniskens hierter at betrac-
te oc betencke den tilkommen-
dis tid / paa huilcken wi alle
som tro paa Jesum Christum/
skulle der haffue glæde oc euig
herlighed met hannem.

Huad er nu Verdens vel-
lyst her imod at regne? Alde-
lis intet/ Thi Verdens vellyst
er lige som it blomster / som i
dag er lystigt/ oc i morgen af-
falder/ men det hun lader eff-
ter sig/ er beskt oc surt/ ia fø-
rer paa Menniskien/ euig sor-
ge oc maledidelse/ som wi læse
om den rige Mand / som be-

gerede at Lazarus maatte ve-
derquege hans tunge/ met en
draabe vand.

Er det icke da sømeligt/ at
Guds børn forlyste sig vdi
Guds gode gaffuer/Rigdom
Dyrebare klæder / kræsne oc
skinnendis rætter/herlige pal-
latzer / lystig leeg/ oc Musica?
Siger icke Salomon vdi sin
Predickere/ i det niende Cap:
Gack oc æd dit Brød met glæ-
de/ drick din Vin met it lystigt
hierte/ leff lystige met din Hu-
stru som du haffuer kier? Haff-
uer ey Gud selff skabt somme
ting til Menniskens nødtørff-
tige

tige føde/ somme ting til Læ-
gedom/ oc somme ting til vel-
lyst? Haffde hand icke villet
at wi skulde hafft vellyst i den-
ne Verden paa Legemens veg-
ne/ da haffde hand icke der
til skabt saa atskillige instru-
menter/ huor aff alle Menni-
skens vduortis Sind/ siun/
hørelse/ Smag/ Luctelse/ oc
Følelse/kunde haffue vellyst.

Dette maa ieg altsammen
bekiende/ Gud haffuer ingen
ting skabt til forgeffuis/ men
til brug met Tacksigelse. Saa
kand det icke nectis/ at mand
maa io haffue lyst aff Guds
gaffuer.

gaffuer. Men her skal mand flitelige tage sig vare/ at dẽne vellyst vdi disse timelige ting/ formørcker icke eller fortager den vellyst som Dauid her omtaler/ der hand siger: Vellyste dig vdi HErren.

Der faare skulle Guds Børn følge denne Regel. Den første oc største vellyst som er Aandelig/ skal vere vdi HErren/ som nu sagt er/ men vellyst vdi disse timelige Guds gaffuer/ skal vere maadelig/ oc henføris til Guds ære met Tacksigelse/ oc vere oss en paamindelse/ om den rette Aandelige

delige vellyst wi skulle haffue vdi Himmerige/ i all euighed. Saa at naar du est lystig vdi disse timelige ting/ du da tencker saa: Denne vellyst er vel en Guds gaffue/ men hun kommer intet imod den euige vellyst/ oss er beredt vdi Himmerige.

Paa det at denne verdslige vellyst icke skal gaa offuer maaden/ oc bliffue til en snare/ huor i wi besneris oc indueffuis/ indtil hun fanger oss igen/ vnder Synden oc Dieffuelen/ saa at wi forføris aff Salighedsens vej / da skulle

 wi

wi hende befeste met fire ring-
mure/ saa at hun bliffuer saa
indeluct/ at kiød oc blod faar
icke offuerhaand / oc belocker
hende. Disse ringmure ere
Troen/ Guds fryct/ Retfær-
dighed/ oc Guds ære. Naar
denne Legemlige vellyst icke
springer offuer disse fire mure/
da kand hun oss intet skade.

Den første ringmur/
som er Troen / beuebner oss
saa/ at wi visselige vide Guds
Creatur at vere oss giffne/ til
at bruge til nødtørfftighed /
sundhed oc lyst/ Oc velsignis
ved Guds Ord / paakaldelse/
oc tack-

oc tackſigelſe/ ſaa at wi kunde oc maa bruge dennem met Tackſigelſe.

Den anden ringmur er Guds fryct/ dẽne Guds fryct holder Guds børn tilbage/ at de icke gaa offuer maaden / i denne timelige vellyſt/Saa at den Aandelige oc rette vellyſt icke vdſlyckis/met dẽne forgengelige vellyſt. Denne Guds fryct holder Menniſken fra wſømmelig vellyſt/ ſom Gud forbødet haffuer/fra ful druckenſkaff/ ſlem dobel/ fraadſerj horerj/ oc Skørleffnet/oc andet ſaadant ſom Gud forbødet haffuer.

Den tredie ringmur heder Retfærdighed/som lycker wret færdighed vde/ at wi icke giø=re vor Næste wret/oc tage fra hannem/ huor met wi kunde opholde vor vellyst/ Huo det giør/hand springer offuer den første/ den anden/ oc den tre=die ringmur / oc slemmelige forkaster den rette vellyst.

Den fierde Ringmur er Guds ære/ Denne ringmur holder oss tilbage / at wi icke met Dieffuelsens Børn/ ven=de vor vellyst til Dieffuelens ære/ men at wi haffue Gud faar øien/ oc i hiertet/vdi all

vor

vor lyst oc metgang/ ærendis oc prisendis hannem/aff huilcken wi haffue alt det gode wi haffue vor vellyst aff.

Naar wi saa lade oss holde inden disse fire ringmure/ da maa wi vere glade oc lystige vdi disse timelige ting/ som Gud haffuer oss forlent. Haffde den rige Mand verit omgiffuen met disse fire ringmure/ da haffde huercken hans dyrebare klæder/ icke heller hans kræsne rætter skadt hannem/ Men hand spranck offuer alle disse mure/saa at hand actede Gud intet/ oc forsmaade sin fattige Næste.

Men Kong David vdi fredelig tid/ haffde vel dyrebare klæder/Aad ocsaa kræselige/ haffde sin lyst met sine vnge Høstruer/lod siunge oc lege for sig/sang ocsaa vel selff oc legte paa Harper oc andre Spil. Men hand holt sig inden disse fire ringmure/ vndertaget der hand forsaa sig met Vriæ Høstru/ men hand kom tilbage igien ved en aluerlig Penitenze. Saa maa dette nu vere sagt/om det femte Kong Davids raad/Forlyste dig vdi HERREN. Gud giffuet at dette raad kunde falde

falde oss til Hierte/ det skulde oss vel betale vdi fremtiden/ naar all denne Verdens vel-lyst faar ende.

Om det andet stycke.

Trøst oc husualelse i denne Verdens modgang.

Hand skal giffue dig det som dit hierte begerer.

Her giffuer Dauid tilkiende met faa ord/ huad gaffn de haffue at foruente/ som lyde disse fem raad som er nu omtalet/ som er at de skulle bekomme deris hiertis begering.

Denne husualelse haffue alle Guds Børn vdi denne Verden/ at de en tid bekomme deris hiertis begering / som er/ befrielse fra alt ont oc gienuordighed som dem vederfaris i denne Verden/ aff Dieffuelen oc onde Menniske / oc en fuldkommen gienløselse vdi Jesu Christo/ saa at wi met hannem skulle ærefuld giøris vdi Himmerige til euig tid / Dette er meningen paa denne foriettelse. Men paa det wi hende dis bedre kunde begribe / haffue wi her fem stycker at offueruecie / som er

Det

j. Det ſom begeris.
ij. Begeringen.
iij. Løfftet.
iiij. Troen.
v. Brug.

I.

HVad er det ſom begeris?

Det ſkal mand forſtaa aff deris vilkor ſom begere. Dauid taler her om Guds Børn hues hierte ſom ere rene giorde ved Troen/ Thi ſaa ſiger Paulus: Hierterne renſis ved Troen. Diſligeſte regeris tro Mēniſkers hierter aff den helligAand/ oc aff Guds fryct. Effterdi at ſaa er/ da kand

 icke

icke Guds børns hierters be-
gering vere wreen/ eller imod
den hellig Aand / eller imod
Guds vilie/ men er reen/ ret-
færdig/ til Guds ære / oc til
Menniskens gode oc gaffn /
foruden Guds fortørnelse i
i alle maade. Saa at it Gud-
fryctigt hierte altid lader dēne
Bøn gaa faare: Ske din vil-
ie. Men her om er videre ta-
let/ i det første Dauids raad

II.

Huorlunde skal mand det be-
gere? Endog Gud veed vel/
huad wi haffue behoff/ før end
wi bede hānem/ vil hand alli-
geuel bedis aff oss/ oc vil at wi

skulle bede i Jesu Christi naffn det er/ for Jesu Christi verdskyld oc fortieniste / For disse fire sager skyld. Først/ at wi skulle vide/at wi haffue alting aff Gud. Der næst at vor Tro kand der met forsøgis. Fremdelis at wi tacke Gud for hād haffuer oss bønhørt. For det sidste/at wi kunde opuecke andre met vort Exempel/til at bede Gud oc dyrcke hannem.

III.

Huad er Guds løffte? Her er ocsaa omtalet i det første Koning Dauids raad/ Gud haffuer loffuit oss timelige oc euige ting/legēlige oc Aādelige

som wi skulle bede om / met de vilkor som omtalet er.

IIII.

Huad giør Troen til Guds løffte? Kand icke Gud giøre det hand loffuer vden wi tro? Ju / hand kand alt det hand vil / Men hand haffuer loffuit tuende ting / som er Straff oc Naade. Straff haffuer hand loffuit alle dem som icke omuendis. Naade haffuer hand loffuit dem som omuendis. Det løffte som hand haffuer loffuit de wgudelige / det bekomme de / huad heller de tro Gud / som haffuer loffuit

dem

dem straff/ eller ey. Det naade løffte/ om Syndernis forladelse/ Retfærdighed / oc det euige liff haffuer dette vilkor met sig/ at det vdkreffuer Troen vdi Mennisket/ saa at det Naadeløffte haffuer icke rom vden hos dem som tro.

Her hos haffue wi at acte/ at alle Guds løffte henge paa it / saa at den som icke troer det første Løffte/ hand haffuer intet at foruente aff de andre løffte / som henge oc funderis paa det første løffte. Gud hand loffuer Naade vdi sin Søn Christo. Gud hand

loffuer

loffuer timelige velgierninger. Det første løffte er Fundamentet/huor faare Gud haffuer giort det andet løffte. Derfor huo som begerer disse timelige ting/oc icke tilforn haffuer befattet det første løffte met Troen / hand begerer til forgeffuis. Hui saa? For Gud haffuer ingen timelige ting loffuit/ vden met dette vilkor/ at mand skal fuldkomme Louen. Ja hand haffuer loffuit heffn oc straff / alle dem som giøre imod hans Low. Derfore kand ingen bede aff Troen om disse timelige ting/ før

end

end hād haffuer befattet naa-
dens løffte vdi Christo. Thi
den som haffuer anammet
Naadens løffte met Troen /
hand haffuer nu Syndernis
forladelse / oc haffuer Gud
til en Barmhiertig Fader /
Denne kand bede om disse
timelige ting oc bønhøris /
naar hand beder som sagt er
effter Guds vilie / Thi alle
Guds foriettelser ere visse oc
faste vdi Christo. Vilt du
der faare bede Velsignelse vdi
disse timelige ting / da be-
gynt ret oc fatte met din Tro
først JEsum Christum / oc

siden

siden aff samme Tro beger for Christi skyld / huad du behoff haffuer / dog met de vilkor som tilforn er omtalet.

V.

DEt sidste ieg faaregaff om Guds foriettelser / det er / naar wi haffue bekommet det wi bede aff Gud / huorlunde wi det bruge skulle. Tilforn er sagt / huorlunde wi skulle bruge disse timelige ting / som wi bekomme aff Guds benedidelse / vdi vort rette kald oc bestilling / her er allereniste at sige / om Tacknemmelighed mod Gud for sin trøst oc husualelse

sualelse

ſualelſe vnder Kaarſſit / at hand i vore hierter ſtadfeſter oſſ om den endelige befrielſe / fra all gienuordighed/ i denne Verden. Wi ere hiolpne/ ſiger Paulus / vdi Haabet. Dette haab beſkēmer oſſ icke/ thi at alt det wi haabe effter Guds tilſagn / det ſkulle wi viſſelige bekomme/ Ja Him̃el oc Jord ſkal forgaa / før end noget ſkal bliffue tilbage / ſom Gud haffuer loffuet ſine vdualde vdi Chriſto Jeſu. Der faare ſkulle wi tacke oc priſe Gud almectigſte / for dette Haab oc denne rige tilſagn/

at vore Hiertens begeringer skulle fuldkommis / met vor Forstand/ hierte/ mund/ leff-net oc gierninger.

Met Forstand tacke wi Gud/naar wi kiende hannem som hand haffuer obenbaret sig met sit Ord oc gierninger/ at wi mene oc vide at hand er en sand euig Gud/ tre Personer/ Fader oc Søn oc hellig Aand/ oc denne ene Gud haff-uer skafft Himmel oc Jord oc Menniskẽ effter sit eget bil-lede/ oc der Menniskẽ vaar falden i Synden/ da loffuede hand dem Quindens sæd/som

skulde

ſkulde ſønderknuſe Slangens hoffuit/ oc at Guds Søn annammede Mandom / oc bleff Quindens ſæd / ſom er Jeſus Chriſtus/ ſom haffuer taaldt død oc pine for Menniſken paa Jorden / ſaa at den ſom troer paa hannem ſkal haffue det euige Liff. Item at Gud er aleniſte den kielde/ ſom alt gaat flyder vdaff/ oc vil riglige for Chriſti verdſkyld oplade Naadens kielde / for alle dem ſom hannem paakalde.

Met Hierte tacke wi Gud naar wi effter den rette mening wi haffue om Gud/ oc

saa tro oc forlade oss paa han nem. Dieffuelen hand veed vel alt det oss bør at vide om Gud / men hand troer intet paa hannem / oc kand det icke heller giøre / fordi hand haff-uer ingen Foriettelse om Naade at bekomme. Denne Tack-sigelse som skeer ved Troen / hun giør skilsmisse imellem Guds Børn oc Dieffuelens met sine lemmer / hun haffuer ocsaa ene denne Foriettelse / at den som troer skal bliffue salig. Denne Tro haffue wi at mercke paa sin fruct / den som troer hand er i Christo /

den

den som troer/ hand vandrer icke effter kiødet/ den som troer hand lader sig lede aff Guds Aand / den som troer / hand elsker Gud oc sin Næste.

Met vor Mund tacke wi Gud/naar wi forkynde Guds velgierninger for andre/ huer effter sit kald. En Guds Ords tienere/ naar hand predicker purt oc rent det salige Euangelium / oc viser Menniskēn hen til Salighedsens kielde Jesum Christum. En Konning/ naar hand efterfølger Dauids oc Salomons Exempel/som met munden raad.

de oc lærde deris Undersaatte til Guds fryct / Som salige Kong Christian giorde / oc mange giøre paa denne dag. En Hussfader oc husmoder i deris hus / naar deris Børn oc Folck høre intet andet end det som erligt / høffuiskt oc gaat er / til Guds ære. Der faare vil Paulus at vor tale skal vere saltet / det er / hun skal vere vel smagendis / at intet høris aff oss / vden det som kand kōme til Guds ære. Saa tacke wi oc Gud met munden / naar wi i den Christelige forsamling / bede met andre / siun-

ge met andre / oc met andre prise Guds mangfoldelige velgierninger.

Tacke wi ocsaa Gud met munden / naar wi i forfølgelse bekiende vor HERre Jesum Christum / oc lade oss icke der fra forfærde met trusel eller forfølgelse. Derfor siger Paulus / met hiertet troer mand til Retfærdighed / met munden skeer bekiendelse til Salighed. Ja huor den rette mening er om Gud / oc hans vilie oc gierninger / oc Troen er ret til den HErre Jesum / der følger vel tungẽ oc munden effter. Men-

tuert imod / naar der høris icke andet aff munden end ont ſuergen/ banden/ maledidelſe/ oc anden ſkendelig tale / da er det lættelige at forſtaa/at der er ingen ret mening om Gud oc hans gierninger/ der er ingen Tro til Jeſum Chriſtum/ men hiertet er ſom en ſtinckende oc ful graff/ ſom vdgiffuer ſin vederſtyggelige ſtanck oc luct/ igiennem munden. Det er det ſom Chriſtus ſiger Ma: i det tolffte Cap: J øgle ſlect/ huorlunde kunde i tale gaat/ effterdi i ere onde? Munden hand taler om det ſom hiertet er fult aff. Met

Met vort leffnet tacke wi Gud/naar wi ſaa ſkicke oſſ/at ingen ſeer andet paa oſſ end det ſom ſømer Guds børn/ at wi omgaaes iblant huer an-dre met kierlighed/ høuiſkhed/ erlighed oc atſtadighed/ſaa at vort leffnet kand bære vitneſ-byrd om vor mening wi haff-ue om Gud/ oc vor Tro.

Met vore gierninger tacke wi Gud/naar vort kald oc be-ſtilling vendis til Guds ære/ ſaa at wi i all vor beſtilling haffue Gud faar øien/ oc der faare ſkicke oſſ met tro i alle gierninger/ at ingen kand ſige

oss andet effter/end at wi som Guds Børn giøre alle vore gierninger.

Saa haffue wi nu hørt fem raad/som Kong Dauid giffuer Guds Børn/Gud giffue oss at wi dennem kunde efterfølge. Wi haffue ocsaa hørt den trøst oc husualelse/som hand giffuer dem der lyde hans raad/som er/at de en gang skulle bekomme deris hiertis begering/det er befrielse fra alt ont/oc en fuldkommen gienløselse/det er/det euige Liff oc Salighed/ved Jesum Christum/huilcken ske loff euindelige/Amen.

En daglig Tacksigelse oc Bøn.

O Gud Naadige Fader/ ieg tacker dig ved din Søn vor kiere HERRE Jesum Christum / vor eniste Meglere oc Frelsermãd/for alle dine gaffuer oc velgierninger/ legemlige oc Aandelige / timelige oc euige/ som ere flere oc større/ end at noget Creatur kand enten tencke eller opregne.

O milde Gud Fader / ieg beder dig for din Søns naffn skyld/at du beuarer din Christ

ne Kircke

ne Kircke vdi all Verden / oc lader dit Ord Predickis purt oc rent / at din Søns Rige maa videlige sprees vdi Verden/at mange kunde prise din Barmhiertighed i al euighed.

O almectigste Gud Fader beskerme dette Rige / regere Konningen oc alle Regentere oc Statter met din hellig Aand / at wi kunde leffue it roligt leffnet/Gudfryctige oc erlige dig til Loff.

O min kiere Himmelske Fader/ forlad mig min Synd/ for din Søns Død oc pine skyld/ oc giør mig retfærdig/ met

met din Søns Retfærdighed oc giff mig den helligAand / lær mig din Vey/ leed mig vdi din Sandhed. Beuare min Siæl fra wgudelige tancker/ fra forgifftige affecter / fra skadelige raad / fra hiertens haardhed oc gienstridighed / fra onde gierninger/ Oc giff mig naade at tencke / attraa/ begere/ ville/ oc giøre det som dig er behageligt/ den Christne Kircke nytteligt / oc min Næste gaffnligt.

O HERRE giff mig forstand / oc giør mig bistand / at ieg kand vere flitig oc tro-

fast

L7

fast vdi mit kald/ dig til ære/ oc den Christne Kircke til for-bedring/ oc min Næste til go-de oc gaffn.

O HERRE Gud beuare mig i en leffuendis oc stadig Tro/vdi en god Samuittig-hed/ indtil dette Liffs ende/ at ieg da maa hensoffue vdi min HErris Jesu Christi paakal-delse/oc formedelst hannem be-komme det euige Liff / at ieg siden met alle dine vduaalde/ loffuer / tacker oc priser dig euindelige. Dig ske loff / pris oc ære met din Søn oc den hellig Aand / som er en Gud

met

met dig / fra nu oc vdi all
Euighed / Amen.

Prentet vdi

Kiøbenhaffn/ aff Matz
Vingaard.

Oc findis til kiøbs hoss
Baltzer Kaus / Borgere
oc Bogeførere der sam=
mesteds.

Aar 1571.

